

В. В. Джеджула, І. Ю. Єпіфанова

**ЗБІРНИК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ
ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З
ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»**

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

В. В. Джеджула, І. Ю. Єпіфанова

**ЗБІРНИК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ
ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З
ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»**

Вінниця
ВНТУ
2017

УДК 658 (075)
ББК 65.290-93 я 73
Д 40

Затверджено Вченою радою Вінницького національного технічного університету (Протокол №9 від 26.01.2017 р.)

Р е ц е н з е н т и:

В. А. Дерій, доктор економічних наук, професор;
В. В. Зянько, доктор економічних наук, професор;
Л. М. Ткачук, кандидат економічних наук, доцент.

Джеджула, В. В.

Д40 Збірник практичних завдань для організації самостійної роботи з дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» / В. В. Джеджула, І. Ю. Єпіфанова. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 86 с.

В електронному навчальному посібнику наведено питання для самостійного контролю знань студентів, задачі, тестові завдання, словник термінів. Електронний навчальний посібник розроблено у відповідності з програмою дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання».

УДК 658 (075)
ББК 65.290-93 я 73

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
ТЕМА 1 ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	6
Тестові завдання для самоконтролю.....	6
Оцініть правильність тверджень (так, ні).....	9
Типові приклади розв'язування задач.....	11
Задачі для самостійного розв'язування	12
ТЕМА 2 ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ РІЗНИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ	14
Тестові завдання для самоконтролю.....	14
Оцініть правильність тверджень (так, ні).....	17
Задачі для самостійного розв'язування	18
ТЕМА 3 ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	20
Тестові завдання для самоконтролю.....	20
Оцініть правильність тверджень (так, ні).....	23
Типові приклади розв'язування задач.....	24
Задачі для самостійного розв'язування	26
ТЕМА 4 ВНУТРІШНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА	28
Тестові завдання для самоконтролю.....	28
Оцініть правильність тверджень (так, ні).....	31
Задачі для самостійного розв'язування	32
ТЕМА 5 АНАЛІЗ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА ЛІКВІДНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	35
Тестові завдання для самоконтролю.....	35
Оцініть правильність тверджень (так, ні).....	38
Типові приклади розв'язування задач.....	39
Задачі для самостійного розв'язування	39
ТЕМА 6 ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ЗА РАХУНОК ЗАПОЗИЧЕНИХ РЕСУРСІВ	41
Тестові завдання для самоконтролю.....	41
Оцініть правильність тверджень (так, ні).....	44
Типові приклади розв'язування задач.....	45
Задачі для самостійного розв'язування	47
ТЕМА 7 ФІНАНСОВА РЕОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА.	48
Тестові завдання для самоконтролю.....	48
Оцініть правильність тверджень (так, ні).....	51
Типові приклади розв'язування задач.....	52
Задачі для самостійного розв'язування	54
	55

ТЕМА 8 ІНВЕСТИВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА	
Тестові завдання для самоконтролю.....	55
Оцініть правильність тверджень (так, ні).....	58
Типові приклади розв'язування задач.....	59
Задачі для самостійного розв'язування.....	62
ТЕМА 9 ОЦІНЮВАННЯ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ...	63
Тестові завдання для самоконтролю.....	63
Оцініть правильність тверджень (так, ні).....	66
Типові приклади розв'язування задач.....	67
Задачі для самостійного розв'язування.....	69
ТЕМА 10 ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ НА	70
ПІДПРИЄМСТВІ.....	
Тестові завдання для самоконтролю.....	70
Оцініть правильність тверджень (так, ні).....	73
Типові приклади розв'язування задач.....	74
Задачі для самостійного розв'язування.....	76
СЛОВНИК ТЕРМІНІВ.....	77
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	84

ВСТУП

Найголовніша риса ринкової економіки – це її невизначеність, що стала наслідком конкуренції суб'єктів господарювання та періодичності проявів криз. Досить важливим є забезпечення ефективної діяльності підприємства, яка ґрунтується на побудові сучасної інформаційної системи управління. Діяльність підприємств за умов ринкової економіки пов'язана з підвищенням стимулювальної ролі прибутку. Отримання прибутку сприяє вирішенню важливих першочергових завдань – зростання обсягів виробництва з метою всебічного задоволення виробничих і особистих потреб, зниження рівня суспільно необхідних витрат виробництва і реалізації продукції, а також підвищення її якості. Ці ці завдання вирішуються в процесі аналізу фінансової діяльності суб'єктів господарювання. Підприємство є основною організаційною ланкою економічної системи України. Саме через це дослідження економічних процесів, визначення можливостей суб'єктів господарської діяльності щодо можливості реалізації ефективної фінансової діяльності є важливими.

Дисципліна «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» вивчає фінансово-економічні відносини, які виникають у процесі мобілізації і раціонального використання ресурсів для фінансування операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємств різних форм власності і різних галузей економіки.

Метою вивчення дисципліни є отримання студентами базових знань з практичних питань організації фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

Предметом даної дисципліни є система фінансово-економічних відносин, які виникають у процесі мобілізації ресурсів для фінансування операційної та інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання і визначення найефективніших шляхів вкладення коштів.

Проведення практичних занять з дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» сприяє закріпленню у студентів теоретичних знань з аналізу фінансово-економічних відносин на підприємстві, отримання практичних навичок аналізу фінансової діяльності підприємств.

З метою кращого закріплення лекційного матеріалу та практичних завдань, доцільним є активізація самостійної роботи студентів. Саме тому, у даному навчальному посібнику за темами дисципліни подано основні питання для самостійного контролю знань студентами, а також тестові завдання. Запропоновані тестові завдання поділено на чотири частини:

1. Відкриті тестові завдання, в яких подано чотири варіанти відповіді, з яких лише один варіант є вірним.

2. Наведено твердження, які є вірними або ж невірними. Даний тип завдань передбачає оцінювання правильності тверджень студентом.

3. Задачі, які студент має вирішити та зробити відповідні висновки. Перед задачами для самостійного розв'язання міститься розв'язання типових задач.

Тема 1. ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Розв'язання тестів та задач даної теми передбачає ознайомлення студентів із такими питаннями:

1. Предмет та значення курсу «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання».
2. Місце фінансової діяльності серед інших видів діяльності суб'єктів підприємництва
3. Організація фінансової роботи в суб'єктів підприємництва
4. Розвиток фінансової діяльності в європейсько-американській економічній науці.
5. Розвиток фінансової діяльності суб'єктів підприємництва в Україні.

Тестові завдання

1. Посередницька діяльність характеризується:
  - 1) агентування, аукціонна торгівля, інноваційна діяльність;
  - 2) міжнародна підприємницька діяльність, аукціонна діяльність, інноваційна діяльність;
  - 3) підприємництво фінансових інституцій, біржове посередництво, агентування;
  - 4) агентування, аукціонна торгівля, біржове посередництво.
2. До фінансової діяльності не відносять операції, пов'язані з:
  - 1) надходження власного капіталу від розміщення акцій;
  - 2) отримання та погашення позик;
  - 3) реалізація та придбання фінансових інвестицій;
  - 4) сплата дивідендів.
3. В межах якої теорії фінансів сформувались теорія інвестування та теорія фінансування:
  - 1) неокласична;
  - 2) класична;
  - 3) неоінституційна;
  - 4) агентських відносин.
4. Який вид діяльності із перелічених є більш широким поняттям і включає інші?
  - 1) звичайна;
  - 2) основна;
  - 3) операційна;
  - 4) фінансова.

5. Який із зазначених показників відображає кінцевий результат операції:

- 1) витрати;
- 2) прибуток;
- 3) доходи;
- 4) податки.

6. До фінансової діяльності підприємства належать такі операції:

- 1) одержання довгострокових позичок;
- 2) придбання акцій інших підприємств;
- 3) придбання нематеріальних активів;
- 4) отримання дивідендів за корпоративними правами інших емітентів.

7. До типових прикладів руху коштів у результаті _____ діяльності слід віднести: надходження коштів від реалізації продукції (товарів, послуг); надходження коштів за надання права користування активами (оренда, ліцензії); платежі постачальникам; виплати працівникам; сплата податків тощо:

- 1) операційної;
- 2) інвестиційної;
- 3) фінансової;
- 4) звичайної.

8. Операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу відносять до:

- 1) операційної діяльності;
- 2) звичайної діяльності;
- 3) основної діяльності;
- 4) інвестиційної діяльності.

9. Який тип організаційної структури можна описати наступними характеристиками: децентралізація, відкритість інформаційних потоків, слабка організація праці та системи звітності, працівники самі приймають рішення, зазвичай колегіально:

- 1) бюрократична;
- 2) поведінкова;
- 3) органічна;
- 4) модель самоконструювання.

10. Теорема іррелевантності передбачає, що:

- 1) вкладати кошти слід у ті інвестиції, очікувана рентабельність яких є вищою, ніж рівноважна рентабельність;
- 2) вартість підприємства не залежить від структури капіталу та джерел його фінансування;
- 3) вартість підприємства залежить від структури капіталу та джерел його

фінансування;

- 4) у разі наявності багатьох альтернатив слід віддати перевагу тим, рентабельність яких найбільш відрізняється від рівноважної у бік збільшення.

11. Теорія вибору портфелю інвестицій Г. Марковіца передбачає, що:

- 1) вкладати кошти слід у ті інвестиції, очікувана рентабельність яких є вищою, ніж рівноважна рентабельність;
- 2) рішення щодо фінансування та інвестування повинні прийматися узгоджено;
- 3) вкладення заданого обсягу інвестиційного капіталу в один об'єкт інвестицій є ризикованішим, ніж диверсифікація;
- 4) у разі наявності багатьох альтернатив слід віддати перевагу тим, рентабельність яких найбільш відрізняється від рівноважної у бік збільшення.

12. Згідно з теорією вибору портфелю інвестицій Г. Марковіца інвестиційний портфель доцільно формувати за рахунок:

- 1) фінансових активів, прибутковість яких перебуває у безпосередній функціональній залежності;
- 2) комбінації активів з мінімальним кореляційним зв'язком між рівнями їх рентабельності;
- 3) комбінації активів з максимальним кореляційним зв'язком між рівнями їх рентабельності;
- 4) комбінації активів активів із середнім рівнем рентабельності.

13. Представниками якої теорії наголошується, що вартість фінансових інструментів визначається двома основними параметрами: ризиковістю та рентабельністю:

- 1) неокласичної;
- 2) класичної;
- 3) неоінституційної;
- 4) агентських відносин.

14. Згідно з моделлю оцінки дохідності активів (CAPM):

- 1) ринкова ціна окремих акцій залежить від їх балансового курсу;
- 2) ціна активів залежить від структури джерел їх придбання;
- 3) кошти слід вкладати лише в безризикові активи;
- 4) кошти слід вкладати в ті інвестиції, очікувана рентабельність яких є вищою, ніж рівноважна рентабельність, розрахована за CAPM.

15. У разі наявності багатьох альтернатив за моделлю оцінювання дохідності активів віддати перевагу варто тим, рентабельність яких:

- 1) найменш відрізняється від рівноважної у бік збільшення;
- 2) найбільш відрізняється від рівноважної у бік збільшення;

- 3) найменш відрізняється від рівноважної у бік зменшення;
- 4) найбільш відрізняється від рівноважної у бік зменшення.

16. В межах якої теорії фінансів сформувались теорія агентських відносин та теорія фінансового посередництва:

- 1) неокласична;
- 2) класична;
- 3) неоінституційна;
- 4) вибору портфеля інвестицій.

17. Теорія агентських відносин при фінансуванні досліджує:

- 1) конфлікт інтересів між каліталодавцем та каліталоодержувачем, який може виникнути в результаті асиметрії в інформаційному забезпеченні;
- 2) агентські послуги фінансових посередників;
- 3) оптимізацію фінансових відносин та умов відповідних договорів з метою узгодження інтересів принципала та агента;
- 4) оптимізацію структури капіталу підприємства.

18. Вплив окремих макро- та мікроекономічних компонентів систематичного ризику на процес ціноутворення розглядає теорія:

- 1) оцінки дохідності активів;
- 2) вибору портфеля інвестицій;
- 3) арбітражного ціноутворення;
- 4) агенських відносин.

Оцініть правильність тверджень (так, ні).

19. Предметом вивчення дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання» є система фінансово-економічних відносин щодо формування коштів для операційної та інвестиційної діяльності підприємства.

- 1) Так; 2) ні.

20. Інноваційна модель господарської діяльності незмінно орієнтується на найефективніше використання наявних ресурсів підприємства.

- 1) Так; 2) ні.

21. Основною метою посередницької підприємницької діяльності є інтеграція економічних інтересів виробників і споживачів.

- 1) Так; 2) ні.

22. Інвестиційна діяльність – це діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позичкового капіталу підприємства.

- 1) Так; 2) ні.

23. Надходження власного капіталу від розміщення акцій відносять до операційної діяльності.

1) Так; 2) ні.

24. Система використання різних форм і методів для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення ними поставлених цілей називається фінансовою діяльністю.

1) Так; 2) ні.

25. Малі підприємства із нескладним виробництвом як правило використовують дивізійну організаційну структуру.

1) Так; 2) ні.

26. Фінансовий менеджмент за рахунок оптимізації співвідношення між власним і позичковим капіталом може впливати на середньозважену вартість капіталу.

1) Так; 2) ні.

27. Теорема ірревалентності обґрунтована Г. Марковіцем.

1) Так; 2) ні.

28. Неоінституційна теорія фінансування досліджує діяльність окремих інституцій та фінансові відносини, які виникають між ними, у комплексі та взаємозв'язку.

1) Так; 2) ні.

29. Теорія арбітражного ціноутворення побудована на тезі про те, що ціна окремих капітальних активів залежить від очікуваної рентабельності та ризику.

1) Так; 2) ні.

30. Операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції, відносять до операційної діяльності.

1) Так; 2) ні.

Типові приклади розв'язування задач

Задача 1. Використовуючи правило прийняття рішень за CAPM, визначити в акції якого підприємства доцільно вкладення коштів інвестора за таких даних:

Таблиця 1.1 – Вихідні дані

Показник	Акції А	Акції Б	Акції В
1. Очікувана рентабельність, %	12	10	11
2. β - коефіцієнт	1,2	0,9	1,1
3. Середня дохідність ринкового портфеля інвестицій ($\bar{R}$), %	12	12	12
4. Безризикова відсоткова ставка на ринку капіталів (i), %	8	8	8

Розв'язання

Модель оцінки капітальних активів (CAPM) можна уявити у вигляді очікуваної рівноважної рентабельності вкладень, яка дорівнює сумі безризикової процентної ставки та премії за ризик вкладень у певний актив, що визначається як добуток рівня систематичного ризику, властивого цьому активу, та середньоринкової премії за ризик:

$$CAPM(R_a) = i + (\bar{R} - i) \times \beta_a, \quad (1.1)$$

де $CAPM(R_a)$ – очікувана інвестором рентабельність капітальних активів за умови ринкової рівноваги;

i – безризикова відсоткова ставка на ринку капіталів, %;

$\bar{R}$ – середня дохідність ринкового портфеля інвестицій;

β_a – коефіцієнт чутливості активу до змін ринкової дохідності.

У разі наявності декількох альтернатив перевага надається тому варіанту вкладення інвестицій, за яким рентабельність буде найбільшою порівняно із рівноважною рентабельністю.

Використовуючи формулу (1.1) та дані таблиці 1.1, визначимо значення рівноважної рентабельності за кожним видом акцій за умов ринкової рівноваги:

$$CAPM(R_A) = 8 + (12 - 8) \times 1,2 = 12,8 (\%);$$

$$CAPM(R_B) = 8 + (12 - 8) \times 0,9 = 11,6 (\%);$$

$$CAPM(R_V) = 8 + (12 - 8) \times 1,1 = 12,4 (\%).$$

Порівняємо отримані значення із очікуваною рентабельністю, наведеною в таблиці 1.1:

$$\Delta R_A = 12 - 12,8 = -0,8 (\%);$$

$$\Delta R_B = 11,6 - 10 = 1,6 (\%);$$

$$\Delta R_V = 12,4 - 11 = 1,4 (\%).$$

Згідно з проведеними розрахунками видно, що акції компанії А є неприйнятними для інвестора в будь-якому випадку, а перевагу варто надати акціям Б, оскільки за даного варіанту очікувана рентабельність найбільше відхиляється в сторону збільшення від рівноважної.

Задачі для самостійного розв'язування

Задача 2. Рентабельність цінних паперів з нульовим ризиком складає 10%, середня дохідність акцій ринкового індексу – 15%, коефіцієнт β дорівнює 1,1. Розрахуйте дохідність звичайних акцій компанії.

Задача 3. Дохідність звичайних акцій компанії склала 18%, дохідність цінних паперів з нульовим ризиком – 12%, середня дохідність акцій ринкового індексу – 13%. коефіцієнт β дорівнює 1,1. Розрахуйте значення коефіцієнта чутливості активу до змін ринкової дохідності.

Задача 4. Розрахуйте дохідність цінних паперів з нульовим ризиком, якщо середня дохідність акцій ринкового індексу – 15%, коефіцієнт β дорівнює 1,3, а дохідність звичайних акцій компанії – 21%.

Задача 5. Використовуючи правило прийняття рішень за CAPM, визначити в акції якого підприємства доцільно вкладення коштів інвестора за таких даних:

Таблиця 1.2 – Вихідні дані

Показник	Акції А	Акції Б	Акції В
1. Очікувана рентабельність, %	15	12	14
2. β - коефіцієнт	1,1	1,4	1,3
3. Середня дохідність ринкового портфеля інвестицій ($\bar{R}$), %	14	14	14
4. Безризикова відсоткова ставка на ринку капіталів (i), %	6	6	6

Задача 6. Визначити обсяги вхідних грошових потоків на підприємстві в рамках фінансової, операційної та інвестиційної діяльності (окремо), якщо відомі такі дані:

1. Обсяг виручки від реалізації продукції становив 630 тис. грн, в тому числі ПДВ.
2. Підприємство отримало кредит у сумі 60 тис. грн.
3. У результаті емісії звичайних акцій на підприємство надійшло 100 тис.

грн, у т. ч. спрямовано на збільшення статутного капіталу — 80 тис. грн, на збільшення додаткового капіталу — 20 тис. грн.

4. Підприємство продало облігації внутрішньої державної позики — 60 тис. грн.

Задача 7. Визначити грошові потоки від інвестиційної діяльності підприємства за звітний період за таких даних:

1. Надходження від продажу акцій інших підприємств – 30 тис. грн.

2. Надходження від емісії акцій становлять 250 тис. грн.

3. Надходження від емісії облігацій – 80 тис. грн.

4. Виплати дивідендів – 40 тис. грн.

5. Собівартість реалізованої продукції — 900 тис. грн, у т. ч. амортизація основних засобів — 15 тис. грн.

6. Витрати, пов'язані із придбанням основних засобів — 70 тис. грн.

7. Витрати, пов'язані із придбанням ОВДП – 60 тис. грн.

Задача 8. Визначити обсяги грошових потоків на підприємстві в межах фінансової, операційної та інвестиційної діяльності (окремо), якщо відомі такі дані:

1. Обсяг виручки від реалізації продукції становив 900 тис. грн.

2. Собівартість реалізованої продукції – 750 тис. грн.

3. Підприємство отримало кредит у сумі 80 тис. грн.

4. Підприємство нарахувало та виплатило дивідендів на суму 30 тис. грн.

8. Надходження від продажу акцій інших підприємств — 90 тис. грн.

9. Кошти, спрямовані на придбання основних засобів, — 120 тис. грн.

10. Витрати на патентування – 70 тис. грн

11. Виплати грошових коштів працівникам – 50 тис. грн.

12. Погашення позик – 30 тис. грн.

Тема 2. ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ РІЗНИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

Розв'язання тестів та задач даної теми передбачає ознайомлення студентів із такими питаннями:

1. Характеристика організаційно-правових форм підприємницької діяльності.
2. Фінансова діяльність господарських товариств.
3. Фінансова діяльність об'єднань підприємств, венчурних і ріелтерських підприємств.
4. Фінансова діяльність державних підприємств.
5. Фінансові нормативи діяльності кооперативів і кредитних спілок та їх об'єднань.
6. Фінансова діяльність суб'єктів малого бізнесу в Україні та країнах ЄС.

Тестові завдання

1. Діяльність яких суб'єктів господарювання не має на меті отримання прибутку:
  - 1) квазікорпорації;
  - 2) ринкові некомерційні організації;
  - 3) акціонерні товариства;
  - 4) командитне товариство.
2. Акціонери публічного акціонерного товариства відповідають за зобов'язаннями товариства:
  - 1) лише в межах належних їм акцій;
  - 2) в межах їх внесків до статутного капіталу та додатково придбаними облігаціями підприємства;
  - 3) своїми внесками до статутного капіталу та частково належним їм приватним майном;
  - 4) своїми внесками до статутного та додаткового капіталу підприємства.
3. Яку кількість акціонерів може мати приватне АТ:
  - 1) будь-яку кількість;
  - 2) не менше 50 акціонерів;
  - 3) не більше 100 акціонерів;
  - 4) не більше 300 акціонерів.
4. Якою є періодичність внесення до порядку денного загальних зборів питання анулювання акцій та їх консолідації і дроблення:
  - 1) не рідше ніж раз на п'ять років;
  - 2) не рідше ніж раз на три роки;
  - 3) не частіше ніж раз на сім років;

4) за рішенням зборів акціонерів.

5. Які з наведених характеристик стосуються акціонерного товариства?

- 1) товариство може емітувати облігації;
- 2) корпоративні права співвласника товариства можуть бути придбані самим товариством;
- 3) засновниками підприємства можуть бути лише юридичні особи;
- 4) Засновники зобов'язані бути держателями акцій на суму не менше 25 % статутного капіталу протягом усього періоду діяльності підприємства.

6. Учасники товариства з обмеженою відповідальністю відповідають за боргами товариства:

- 1) лише в межах належних їм акцій;
- 2) лише в межах їх внесків до статутного капіталу;
- 3) своїми внесками до статутного капіталу та частково належним їм особистим майном;
- 4) своїми внесками до статутного капіталу та всім своїм майном.

7. Яку кількість учасників може мати товариство з обмеженою відповідальністю:

- 1) будь-яку кількість;
- 2) не менше 5 чоловік;
- 3) не більше 10 чоловік;
- 4) не більше 100 чоловік.

8. Учасники командитного товариства відповідають за боргами товариства:

- 1) лише в межах їх внесків до статутного капіталу;
- 2) своїми внесками до статутного капіталу та частково належним їм особистим майном;
- 3) своїми внесками до статутного капіталу та всім своїм майном;
- 4) частина учасників відповідає в межах внесків до статутного капіталу, частина – своїми внесками до статутного капіталу та всім своїм майном.

9. Учасники повного товариства відповідають за боргами товариства:

- 1) лише в межах їх вкладів у статутний капітал;
- 2) своїми внесками до статутного капіталу та частково належним їм приватним майном;
- 3) своїми внесками до статутного капіталу та всім своїм майном;
- 4) своїми внесками до статутного та додаткового капіталу підприємства.

10. Суб'єктами малого підприємства можуть вважатись ті підприємства, в яких впродовж календарного року:

- 1) кількість працівників не перевищує 50 осіб та річний дохід не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро;
- 2) кількість працівників не перевищує 30 осіб та річний дохід не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро;
- 3) кількість працівників перевищує 50 осіб та річний дохід перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро;
- 4) кількість працівників перевищує 250 осіб та річний дохід перевищує суму, еквівалентну 50 мільйонам євро.

11. Концерн являє собою:

- 1) тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети;
- 2) статутне об'єднання підприємств, а також інших організацій, на основі їх фінансової залежності від одного або групи учасників об'єднання, з централізацією функцій науково-технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової та іншої діяльності;
- 3) договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися;
- 4) договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва тощо.

12. Які з наведених характеристик стосуються асоціації?

- 1) тимчасове статутне об'єднання підприємств;
- 2) статутне об'єднання підприємств, а також інших організацій, на основі їх фінансової залежності від одного або групи учасників об'єднання, з централізацією функцій науково-технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової та іншої діяльності;
- 3) не має права втручатися у господарську діяльність підприємств - учасників;
- 4) не є юридичною особою.

13. Які з наведених характеристик стосуються концерну?

- 1) тимчасове статутне об'єднання підприємств;
- 2) передача права представляти інтереси учасників у відносинах з органами влади, іншими підприємствами та організаціями;
- 3) не має права втручатися у господарську діяльність підприємств - учасників;
- 4) не є юридичною особою.

14. Холдингова компанія набуває статусу юридичної особи?

- 1) з дати державної реєстрації її створення;
- 2) з дати реалізації 50% акцій;
- 3) з дати прийняття рішення про створення холдингу;

4) не набуває статусу юридичної особи.

15. Якою діяльністю першочергово займаються венчурні підприємства?

- 1) фінансовою;
- 2) інвестиційною;
- 3) інноваційною;
- 4) усіма можливими видами діяльності.

16. У якій організаційно-правовій формі можуть створюватись комерційні банки відповідно до вітчизняного законодавства?

- 1) будь-якій;
- 2) акціонерного товариства та товариства з обмеженою відповідальністю;
- 3) приватного підприємства та товариства з обмеженою відповідальністю;
- 4) акціонерного товариства та товариства з повною відповідальністю.

Оцініть правильність тверджень (так, ні).

17. Об'єднання підприємств є юридичною особою.

- 1) Так; 2) ні.

18. Підприємства - учасники об'єднання підприємств зберігають статус юридичної особи незалежно від організаційно-правової форми об'єднання.

- 1) Так; 2) ні.

19. Суб'єкти господарювання є інституційними одиницями національної економіки України.

- 1) Так; 2) ні.

20. Господарське товариство може мати у власності цінні папери холдингової компанії, корпоративним підприємством якої воно є.

- 1) Так; 2) ні.

21. Квазікорпорації – це унітарні підприємства.

- 1) Так; 2) ні.

22. Некомерційна господарська діяльність – це самостійна систематична господарська діяльність, здійснювана суб'єктами господарювання, спрямована на одержання прибутку.

- 1) Так; 2) ні.

23. Дозвіл на здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів можуть отримати підприємства будь-якої організаційно-правової форми господарювання.

- 1) Так; 2) ні.

24. Акції приватного акціонерного товариства розподіляються між засновниками і не можуть розповсюджуватися публічно.

1) Так; 2) ні.

25. Річні загальні збори акціонерного товариства проводяться не раніше 30 квітня наступного за звітним року.

1) Так; 2) ні.

26. Юридична особа, яка перейшла на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, самостійно обирає одну з таких ставок єдиного податку: 6 % суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без урахування акцизного збору в разі сплати ПДВ або 10 % суми виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), за винятком акцизного збору, в разі включення ПДВ до складу єдиного податку.

1) Так; 2) ні.

27. До оплати 50 % статутного капіталу акціонерне товариство може здійснювати обмежений перелік операцій, не пов'язаний з його заснуванням.

1) Так; 2) ні.

28. Вищим органом товариства з обмеженою відповідальністю є загальні збори учасників.

1) Так; 2) ні.

29. Статутний капітал товариства з обмеженою відповідальністю підлягає сплаті учасниками товариства до закінчення першого року з дня державної реєстрації товариства.

1) Так; 2) ні.

Задачі для самостійного розв'язування

Задача 1. За результатами зборів засновників прийнято рішення про заснування ПАТ «Форест». Засновниками була організована відкрита підписка на акції, результати якої характеризуються такими даними:

- номінальна вартість акцій – 150 грн; курс емісії – 100 %;
- усі акції товариства є простими;
- кількість акцій, які підлягають розміщенню, – 150 000 шт.;
- накладні затрати, пов'язані із заснуванням підприємства, – 30 000 грн;
- на момент скликання установчих зборів ПАТ в цілому було сплачено 50 % номінальної вартості акцій.

Чи буде засноване ПАТ «Форест»?

Який вигляд матиме перший розділ пасиву балансу ПАТ «Форест» за умови його реєстрації? Відповідь коротко обґрунтувати.

Задача 2. Петренко В. В., Сіренко Г. Г., Коваленко П. П. та Дзюба М. М. вирішили заснувати товариство з обмеженою відповідальністю «Зоря». Зазначена в установчих документах відносна частка окремих учасників у статутному капіталі ТОВ «Зоря» становить: Петренка В. В. – 30 %; Сіренка Г. Г. та Дзюби М. М. – по 25 %; Коваленка П. П. – 20 %.

На момент реєстрації ТОВ «Зоря» Петренко В. В. вніс 50 тис. грн, що становить 100 % його частки в статутному капіталі; Сіренко Г. Г. – 80 тис. грн, Коваленко П. П. – 70 тис. грн., Дзюба М. М. – 60 тис. грн.

Навести всі позиції першого розділу пасиву балансу створеного ТОВ «Зоря».

Задача 3. Прийнято рішення про заснування публічного акціонерного товариства. Засновниками організовано відкриту підписку на акції, результати якої характеризуються такими даними:

- номінальна вартість акцій – 250 грн., курс емісії – 100 %;
- кількість акцій, які підлягають розміщенню – 50 000 шт.;
- накладні затрати, пов'язані із заснуванням підприємства – 90000 грн.;
- на момент скликання установчих зборів акціонерного товариства всі акції були сплачені за ціною емісії.

Навести всі позиції першого розділу пасиву балансу створеного акціонерного товариства. Зробити висновки.

Тема 3 ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Розв'язання тестів даної теми передбачає ознайомлення студентів із такими питаннями:

1. Власний капітал підприємства: функції, складові та оцінка
2. Формування статутного капіталу акціонерних товариств
3. Статутний капітал товариств з обмеженою відповідальністю: формування та управління ним
4. Пайовий та резервний капітал підприємств

Тестові завдання для самоконтролю

1. Відповідно до вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку власний капітал визначається як:
  - 1) активи та зобов'язання підприємства;
  - 2) усе майно підприємства;
  - 3) активи за вирахуванням зобов'язань;
  - 4) різниця між довго- та короткостроковими зобов'язаннями.
2. В якій формі звітності відображається майно підприємства:
  - 1) Баланс;
  - 2) Звіт про фінансові результати;
  - 3) Звіт про рух грошових коштів;
  - 4) Звіт про власний капітал?
3. Нерозподілений прибуток належить до складу:
  - 1) основного капіталу;
  - 2) оборотного капіталу;
  - 3) додаткового капіталу;
  - 4) власного капіталу.
4. Яким чином впливає вилучений капітал на загальну величину власного капіталу підприємства:
  - 1) збільшує;
  - 2) зменшує;
  - 3) не входить до складу власного капіталу, а тому ніяк не впливає;
  - 4) важко точно сказати?
5. Додатковий капітал являє собою:
  - 1) суму приросту майна підприємства, яка виникає в результаті переоцінки (індексації) безоплатно одержаних матеріальних цінностей та від емісійного доходу;
  - 2) капітал, у межах якого власники підприємства несуть відповідальність перед його кредиторами;
  - 3) капітал, який може бути спрямований на покриття збитків підприємств;

4) один з видів доходів підприємства, які можуть бути поділені між власниками корпоративних прав.

6. Яким чином впливає неоплачений капітал на загальну величину власного капіталу підприємства:

- 1) збільшує;
- 2) зменшує;
- 3) не входить до складу власного капіталу, а тому ніяк не впливає;
- 4) важко точно сказати?

7. Залежно від джерел формування власний капітал підприємства поділяють на:

- 1) вкладений та нагромаджений;
- 2) статутний та додатковий;
- 3) нерозподілений та нагромаджений;
- 4) вкладений та дарчий.

8. Хто може виступати емітентом акцій:

- 1) будь-який суб'єкт господарської діяльності;
- 2) акціонерні товариства;
- 3) товариства з обмеженою відповідальністю;
- 4) АТ та ТОВ.

9. Акція – це цінний папір, який:

- 1) засвідчує право боргу;
- 2) зобов'язує придбати певний товар за наперед визначеною ціною;
- 3) засвідчує власності;
- 4) є похідним від інших цінних паперів.

10. Власники яких акцій мають право голосу на зборах акціонерів:

- 1) усіх, випущених підприємством;
- 2) простих;
- 3) привілейованих;
- 4) тих, за якими сплачується фіксований дивіденд.

11. Співвідношення, з яким робиться емісія акцій за умови збільшення капіталу розраховується як:

- 1) добуток статутного капіталу на кількість нових акцій;
- 2) добуток номінального капіталу на кількість нових акцій;
- 3) відношення статутного капіталу після збільшення до статутного капіталу до збільшення;
- 4) відношення статутного капіталу перед його збільшенням до величини приросту номінального капіталу.

12. Якщо співвідношення, з яким робиться емісія акцій за збільшення

капіталу складає 2:1, то це означає, що:

- 1) володіючи двома акціями на момент прийняття рішення про збільшення статутного капіталу, можна придбати одну акцію нової емісії;
- 2) володіючи однією акцією на момент прийняття рішення про збільшення статутного капіталу, можна придбати дві акції нової емісії;
- 3) дві акції старої емісії обмінюються на одну акцію нової емісії;
- 4) одна акція старої емісії обмінюється на дві акції нової емісії.

13. Які види привілейованих акцій не існують:

- 1) з фіксованими дивідендами;
- 2) з мінімальним фіксованим дивідендом та додатковими бонусами;
- 3) кумулятивні;
- 4) кумулятивні з додатковими бонусами.

14. Які види привілейованих акцій не існують:

- 1) з фіксованими дивідендами;
- 2) з мінімальним фіксованим дивідендом та додатковими бонусами;
- 3) кумулятивні;
- 4) кумулятивні з додатковими бонусами.

15. Показник номінального курсу характеризує:

- 1) вартість, за якою акції можуть купуватися і продаватися на біржах;
- 2) вартість капіталу підприємства, яка відображена у фінансовій звітності;
- 3) структуру власного капіталу підприємства;
- 4) вартість капіталу, отриманого підприємством від інших осіб у вигляді безоплатно одержаних активів.

16. Показник балансового курсу характеризує:

- 1) вартість, за якою акції можуть купуватися і продаватися на біржах;
- 2) вартість капіталу підприємства, яка відображена у фінансовій звітності;
- 3) структуру власного капіталу підприємства;
- 4) вартість капіталу, отриманого підприємством від інших осіб у вигляді безоплатно одержаних активів.

17. Показник ринкового курсу характеризує:

- 1) вартість, за якою акції можуть купуватися і продаватися на біржах;
- 2) вартість капіталу підприємства, яка відображена у фінансовій звітності;
- 3) структуру власного капіталу підприємства;
- 4) вартість капіталу, отриманого підприємством від інших осіб у вигляді безоплатно одержаних активів.

18. У випадку, коли номінальний курс перевищує балансовий, то це означає, що:

- 1) власний капітал підприємства є меншим за статутний капітал;

- 2) власний капітал підприємства є більшим за статутний капітал;
- 3) підприємство отримує емісійний дохід;
- 4) підприємство має на балансі безоплатно отримані активи.

Оцініть правильність тверджень (так, ні).

19. Власний капітал визначається як різниця між вартістю його майна і борговими зобов'язаннями.

- 1) Так; 2) ні.

20. Нагромаджений капітал - це капітал, внесений власниками підприємства.

- 1) Так; 2) ні.

21. Дарчий капітал - додатковий капітал, отриманий підприємством від інших осіб у вигляді безоплатно одержаних активів.

- 1) Так; 2) ні.

22. Нерозподілений прибуток - це частина чистого прибутку, що не була розподілена між акціонерами.

- 1) Так; 2) ні.

23. Суть концепції вартості капіталу полягає у тому, що як фактор виробництва і як інвестиційний ресурс капітал у будь-якій своїй формі має відповідну вартість, рівень якої повинен враховуватись в процесі його залучення в економічний процес.

- 1) Так; 2) ні.

24. Пайовий капітал акціонерного товариства - це капітал, що утворюється з суми номінальної вартості всіх розміщених акцій товариства.

- 1) Так; 2) ні.

25. Емітентом акцій можуть виступати лише акціонерні товариства.

- 1) Так; 2) ні.

26. Товариство з обмеженою відповідальністю може здійснювати розміщення акцій двох типів - простих та привілейованих.

- 1) Так; 2) ні.

27. Кумулятивні привілейовані акції - категорія акцій, за якими, у разі не виплати товариством дивідендів передбачається їх накопичення.

- 1) Так; 2) ні.

28. Показник номінального ринкового курсу характеризує структуру власного капіталу підприємства.

1) Так; 2) ні.

29. Недоліком показника балансового курсу є те, що він характеризує не реальну вартість корпоративних прав підприємства, а бухгалтерську.

1) Так; 2) ні.

30. Міноритаріями називають акціонерів, пакет акцій яких не дозволяє блокувати рішення з найважливіших питань на зборах акціонерів.

1) Так; 2) ні.

Типові приклади розв'язування задач

Задача 1. На початок звітного періоду власний капітал публічного акціонерного товариства «Барський машинобудівний завод» характеризується такими даними.

Таблиця 3.1 – Вихідні дані

Власний капітал	На початок періоду, грн	На кінець періоду, грн
Статутний капітал	205000	
Додатково вкладений капітал	25637000	
Інший додатковий капітал	13857000	
Резервний капітал	51000	
Нерозподілений прибуток	877000	
Вилучений капітал	(-)	(-)
Усього за розділом I пасиву	40627000	

Визначте на основі наступних даних, яким чином зміниться власний капітал підприємства.

1. Прибуток до оподаткування становив 1706 тис. грн.

2. Чистий прибуток розподіляється за такими напрямками: поповнення резервного капіталу - 10 %; на виплату грошових дивідендів - 25 %; решта - нерозподілений прибуток.

3. Проведено переоцінку балансової вартості нематеріальних активів на суму 2,5 тис. грн (дооцінку).

4. Акціонерне товариство викупило акції, загальна номінальна вартість яких становила 6 тис. грн.

Розв'язання

Визначимо чистий прибуток підприємства :

$$\text{ЧП} = 877000 - (877000 \times 0,18) = 719140 \text{ грн.}$$

На поповнення резервного капіталу спрямовано:

$$PK = 0,1 \times 719140 = 71914 \text{ грн,}$$

Нерозподілений прибуток становить :

$$НП = \frac{(100 - (10 + 25)) \times 719140}{100} = 467441 \text{ грн}$$

Таблиця 3.2 – Зміна власного капіталу підприємства

Власний капітал	На початок періоду, грн	Зміна, грн	На кінець періоду, грн
Статутний капітал	205000		205000
Додатково вкладений капітал	25637000		25637000
Інший додатковий капітал	13857000	+2500	13859500
Резервний капітал	51000	+71914	122914
Нерозподілений прибуток	877000	+467441	1344441
Вилучений капітал	(-)	-6000	6000
Усього за розділом I пасиву	40627000	+547855	41162855

Задача 2. Розрахувати балансовий курс акцій ПрАТ «Літинський молочний завод», якщо власний капітал підприємства характеризують такі наведені в балансі дані, тис. грн:

Таблиця 3.3 – Вихідні дані

Актив		Пасив	
1. Необоротні активи	22876	1. Зареєстрований капітал	9667
2. Оборотні активи	83518	2. Додатковий вкладений капітал	0
		3. Капітал в дооцінках	451
		4. Нерозподілений прибуток	9351
		5. Резервний капітал	21956
		6. Зобов'язання	?
Баланс	106394	Баланс	106394

Розв'язання

Власний капітал ПрАТ «Літинський молочний завод» становить :

$$BK = 9667 + 451 + 9351 = 36025 \text{ (тис. грн.)}$$

Балансовий курс акцій дорівнює:

$$\text{БК} = \frac{\text{ВК}}{\text{ЗарК}} \times 100\% = \frac{36025}{9667} \times 100\% = 372,66\%;$$

Де ВК – власний капітал підприємства;

ЗарК – зареєстрований капітал.

Задачі для самостійного розв'язування

Задача 3. Статутний капітал ПАТ «Маяк» становить 150 тис грн (номінальна вартість однієї акції 20 грн); сума збільшення капіталу дорівнює 200 тис. грн; біржовий курс старих акцій - 60 грн; курс емісії нових акцій - 30 грн. Який буде середній курс акцій після емісії?

Задача 4. На початок звітного періоду власний капітал публічного акціонерного товариства «Володарка» характеризується такими даними.

Визначте на основі наступних даних, яким чином зміниться власний капітал підприємства.

1. Прибуток до оподаткування становив 165 тис. грн.

2. Чистий прибуток розподіляється за такими напрямками: поповнення резервного капіталу - 5 %; на виплату грошових дивідендів - 10 %; решта - нерозподілений прибуток.

3. Акціонери перерахували 25 тис. грн за передплаченими раніше простими акціями (заборгованість у частині номінальної вартості акцій становила 20 тис. грн).

4. Проведено переоцінку балансової вартості нематеріальних активів на суму 6 тис. грн (дооцінку).

5. Акціонерне товариство викупило акції, загальна номінальна вартість яких становила 5 тис. грн..

Таблиця 3.4 – Вихідні дані

I. Власний капітал	На початок періоду, грн	На кінець періоду, грн
Зареєстрований капітал	550 000	
Додатковий капітал	60 000	
Капітал в дооцінках	16 500	
Резервний капітал	30 000	
Нерозподілений прибуток	25 235	
Неоплачений капітал	(10 000)	(-)
Вилучений капітал	(-)	(-)
Усього за розділом I пасиву	?	

Задача 5. Підприємство випустило акції номінальною вартістю 23 тис. грн. та розмістило за курсом 110 %. Чистий прибуток підприємства становить 12 тис. грн, 15 % його використано на поповнення резервного капіталу, а 20 % - на виплату дивідендів. Підприємство отримало на безоплатній основі необоротні активи номінальною вартістю 50 тис. грн. Яку суму необхідно навести за позицією «інший додатковий капітал»?

Задача 6. Статутний капітал ПАТ «Поділля» збільшено до 250 тис. грн. З цією метою використано додатковий капітал у розмірі 50 тис. грн.; балансовий (розрахунковий) курс акцій перед збільшенням становив 125 %. Як зміниться балансовий курс акцій після збільшення статутного капіталу?

Тема 4 ВНУТРІШНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Розв'язання тестів даної теми передбачає ознайомлення студентів із такими питаннями:

1. Суть джерел фінансування підприємств
2. Характеристика внутрішніх джерел фінансування за використання касового підходу
3. Характеристика внутрішніх джерел фінансування за використання методу нарахування
4. Управління грошовими потоками (Cash Flow) підприємства

Тестові завдання для самоконтролю

1. Основним внутрішнім джерелом за використання касового підходу є:
  - 1) самофінансування, яке пов'язане з реінвестуванням прибутку у відкритій чи прихованій формі;
  - 2) самофінансування шляхом додаткових внесків засновників;
  - 3) амортизаційні відрахування;
  - 4) отримання відстрочки за платежами.
2. До джерел самофінансування не належать:
  - 1) дооцінка основних засобів;
  - 2) нерозподілений прибуток;
  - 3) амортизація;
  - 4) резерви для відшкодування майбутніх витрат.
3. Приховані резерви :
  - 1) відображаються у статті балансу «Додатковий капітал»;
  - 2) можуть формуватися в результаті поповнення забезпечень наступних витрат;
  - 3) це частина капіталу підприємства, яка жодним чином не відображена в його балансі;
  - 4) утворюються в результаті заниження реалізаційних цін на продукцію.
4. Тезаврація прибутку – це :
  - 1) розподіл чистого прибутку між власниками підприємства;
  - 2) спрямування чистого прибутку на формування власного капіталу підприємства;
  - 3) приховування прибутку;
  - 4) спрямування прибутку виключно на поповнення власних обігових коштів підприємства.

5. Звіт про рух грошових коштів містить інформацію про рух коштів у результаті:

- 1) операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- 2) операційної, фінансової та звичайної діяльності;
- 3) основної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- 4) основної, інвестиційної та звичайної діяльності.

6. Які з перерахованих видів операцій, пов'язаних із рухом грошових коштів не належать до фінансової діяльності?

- 1) надходження від реалізації необоротних активів 40 тис. грн;
- 2) отримання позики в розмірі 15 тис. грн;
- 3) сплата дивідендів в розмірі 5 тис. грн;
- 4) погашення позики в розмірі 20 тис. грн.

7. Заповніть пропущені слова. Згідно з П(С)БО, _____ діяльність – це придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою еквівалентів грошових коштів:

- 1) інвестиційна;
- 2) операційна;
- 3) фінансова;
- 4) звичайна.

8. Із якими операціями пов'язаний рух грошових коштів у результаті інвестиційної діяльності:

- 1) придбанням (реалізацією) майна довготривалого користування;
- 2) випуском облігацій і цінних паперів короткострокового характеру;
- 3) виконання робіт і надання послуг;
- 4) виплатою дивідендів?

9. Чистий рух грошових коштів підприємства за звітний період дорівнює:

- 1) залишку грошових коштів та їх еквівалентів на кінець періоду;
- 2) сумі чистого руху грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
- 3) різниці між залишком грошових коштів на початок періоду та залишком грошових коштів на кінець періоду;
- 4) сумі вхідних грошових потоків по підприємству за звітний період.

10. Яке з даних надходжень грошових коштів не є надходженням від інвестиційної діяльності:

- 1) реалізація необоротних активів;
- 2) реалізація майнових комплексів;
- 3) реалізація необоротних активів;
- 4) надходження власного капіталу?

11. У Звіті про рух коштів надходження від випуску акцій мають класифікуватися як надходження коштів від:

- 1) кредитної діяльності;
- 2) операційної діяльності;
- 3) інвестиційної діяльності;
- 4) фінансової діяльності.

12. До відтоку коштів від інвестиційної діяльності належать:

- 1) виплата дивідендів;
- 2) сплата податків;
- 3) покупка цінних паперів;
- 4) придбання нематеріальних активів.

13. Заповніть пропуски у висловлюванні. До типових прикладів руху коштів у рамках _____ діяльності належать такі: випуск власного капіталу (акцій); отримання позик та їх погашення; викуп акцій власної емісії; сплата дивідендів:

- 1) операційної;
- 2) інвестиційної;
- 3) фінансової;
- 4) звичайної.

14. До відтоку коштів від інвестиційної діяльності належать:

- 1) виплата дивідендів;
- 2) сплата податків;
- 3) покупка цінних паперів;
- 4) придбання нематеріальних активів.

15. Заповніть пропуски у висловлюванні. До типових прикладів руху коштів у рамках _____ діяльності належать такі: випуск власного капіталу (акцій); отримання позик та їх погашення; викуп акцій власної емісії; сплата дивідендів:

- 1) операційної;
- 2) інвестиційної;
- 3) фінансової;
- 4) звичайної.

16. До типових прикладів руху коштів у результаті _____ діяльності слід віднести: надходження коштів від реалізації продукції; надходження коштів за надання права користування активами (оренда); платежі постачальникам; виплати працівникам; сплата податків тощо:

- 1) операційної;
- 2) інвестиційної;
- 3) фінансової;
- 4) звичайної.

17. До грошових потоків від операційної діяльності не належать:

- 1) надходження коштів від реалізації продукції;
- 2) виплата дивідендів;
- 3) сплата штрафів і неустойок;
- 4) виплата заробітної плати.

18. У звіті про рух коштів надходження від випуску акцій мають класифікуватися як приплив коштів від:

- 1) кредитної діяльності;
- 2) операційної діяльності;
- 3) інвестиційної діяльності;
- 4) фінансової діяльності.

Оцініть правильність тверджень (так, ні).

19. Згідно з методом нарахування основними елементами внутрішніх джерел фінансування підприємств є чистий прибуток; амортизаційні відрахування та забезпечення наступних витрат і платежів.

- 1) Так; 2) ні.

20. Грошовий потік підприємства являє собою сукупність розподілених у часі надходжень коштів, генерованих його господарською діяльністю.

- 1) Так; 2) ні.

21. Дослідження грошових потоків за видами діяльності підприємства спрямовується на визначення показників чистого руху грошових коштів внаслідок операційної, інвестиційної та фінансової діяльності та оцінювання їх впливу на загальну зміну залишків грошових коштів у звітному періоді.

- 1) Так; 2) ні.

22. Прямий метод передбачає визначення суми чистого надходження (чистої витрати) в результаті операційної діяльності через послідовне коригування показника прибутку (збитку) від звичайної діяльності до оподаткування, наведеного у звіті про фінансові результати.

- 1) Так; 2) ні.

23. У світовій економічній літературі залежно від способу відображення прибутку у звітності, зокрема в балансі, виділяють приховане та відкрите самофінансування.

- 1) Так; 2) ні.

24. У світовій економічній літературі залежно від способу відображення прибутку у звітності, зокрема в балансі, виділяють приховане та відкрите самофінансування.

1) Так; 2) ні.

25. Амортизаційні відрахування є джерелом самофінансування за касового підходу.

1) Так; 2) ні.

26. Відкрите самофінансування – це частина власного капіталу підприємства, яка жодним чином не відображена в його балансі.

1) Так; 2) ні.

27. Під терміном «амортизація» основних засобів і нематеріальних активів розуміють поступове віднесення витрат на їх придбання, виготовлення або поліпшення, на зменшення скоригованого прибутку платника податку у межах норм амортизаційних відрахувань.

1) Так; 2) ні.

28. Ефект фінансування за рахунок забезпечень проявляється завдяки існуванню часового розриву між моментом їх формування та використання.

1) Так; 2) ні.

29. Забезпечення підприємства відносять до власного капіталу.

1) Так; 2) ні.

30. У П(С)БО виділяють чотири види діяльності, відповідно до яких формуються грошові потоки.

1) Так; 2) ні.

31. Грошовий потік від операційної діяльності суб'єкта підприємництва розглядається є основним джерелом фінансового забезпечення його господарської діяльності у наступні періоди.

1) Так; 2) ні.

Задачі для самостійного розв'язування

Задача 1. Визначити обсяги вхідних грошових потоків на підприємстві в рамках фінансової, операційної та інвестиційної діяльності (окремо), якщо відомі такі дані:

1. Підприємство отримало кредит у сумі 150 тис. грн.

2. У результаті емісії звичайних акцій на підприємство надійшло 100 тис. грн, у т. ч. спрямовано на збільшення статутного капіталу — 80 тис. грн, на збільшення додаткового капіталу — 20 тис. грн.

3. Обсяг виручки від реалізації продукції становив 120 тис. грн.

4. Підприємство отримало дивіденди від володіння корпоративними правами іншого підприємства – 50 тис. грн.

5. Підприємство продало ОВДП – 20 тис. грн.

Задача 2. Визначити грошові потоки від інвестиційної діяльності підприємства за звітний період за таких даних:

1. Грошові надходження від продажу акцій інших підприємств – 20 тис. грн.
2. Надходження від емісії акцій становлять 320 тис. грн, у т. ч. на збільшення статутного капіталу було спрямовано 100 тис. грн.
3. Надходження від емісії облігацій – 40 тис. грн.
4. Підприємство нарахувало та виплатило дивідендів на суму 20 тис. грн.
5. Собівартість реалізованої продукції — 500 тис. грн, у т. ч. амортизація основних засобів — 20 тис. грн.

Задача 3. Визначити грошові потоки від інвестиційної діяльності підприємства за звітний період за таких даних:

1. Грошові надходження від продажу акцій інших підприємств – 50 тис. грн.
2. Надходження від емісії облігацій – 60 тис. грн.
3. Підприємство нарахувало та виплатило дивідендів на суму 40 тис. грн.
4. Собівартість реалізованої продукції – 800 тис. грн, у т. ч. амортизація основних засобів – 20 тис. грн.
5. Кошти, спрямовані на придбання основних засобів, – 70 тис. грн.

Задача 4. Визначити обсяги грошових потоків на підприємстві в рамках фінансової, операційної та інвестиційної діяльності (окремо), якщо відомі такі дані:

1. Обсяг виручки від реалізації продукції становив 420 тис. грн.
2. Собівартість реалізованої продукції – 320 тис. грн.
3. Кошти, спрямовані на придбання основних засобів, — 65 тис. грн.
4. Підприємство отримало кредит у сумі 60 тис. грн.
5. Надходження від емісії звичайних акцій – 20 тис. грн.
6. Підприємство нарахувало та виплатило дивідендів на суму 45 тис. грн.
6. Грошові надходження від продажу акцій інших підприємств – 90 тис. грн.
7. Витрати на патентування – 60 тис. грн.
8. Виплати грошових коштів працівникам – 40 тис. грн.
9. Погашення позик – 30 тис. грн.

Задача 5. Визначити Free Cash-flow (перед фінансуванням), використовуючи такі показники:

1. Величина операційного Cash-flow – 120 тис. грн.
2. Надходження від емісії облігацій – 80 тис. грн.
3. Підприємство нарахувало та виплатило дивідендів на суму 30 тис. грн.
4. Кошти, спрямовані на придбання основних засобів, – 80 тис. грн.
5. Амортизаційні відрахування – 10 тис. грн.

Задача 6. Розрахувати, через скільки звітних періодів за умови стабільної динаміки руху грошових коштів підприємство зможе погасити свою заборгованість за рахунок операційної діяльності, якщо:

1. Операційний Cash-flow за звітний період – 250 тис. грн;
2. Довгострокові зобов'язання та забезпечення – 440 тис. грн;
3. Поточні зобов'язання та забезпечення – 600 тис. грн;
4. Поточні фінансові інвестиції на кінець звітного періоду – 60 тис. грн;
5. Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець періоду — 30 тис. грн;
6. Дебіторська заборгованість –130 тис. грн.

Тема 5 ДИВІДЕНДНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

Розв'язання тестів даної теми передбачає ознайомлення студентів із такими питаннями:

1. Суть та види дивідендної політики
2. Теорії дивідендної політики та методи нарахування дивідендів
3. Чинники дивідендної політики
4. Оцінка дивідендної політики та її результатів методом коефіцієнтів

Тестові завдання для самоконтролю

1. Товариство може сплачувати дивіденди:
  - 1) грошовими коштами;
  - 2) грошовими коштами та цінними паперами;
  - 3) облігаціями;
  - 4) в будь-якій формі.
2. Регулярні дивіденди поділяють на:
  - 1) проміжні та остаточні;
  - 2) спеціальні та остаточні;
  - 3) додаткові та спеціальні;
  - 4) проміжні та ліквідаційні.
3. Регулярні дивіденди поділяють на:
  - 1) проміжні та остаточні;
  - 2) спеціальні та остаточні;
  - 3) додаткові та спеціальні;
  - 4) проміжні та ліквідаційні.
4. Додаткові дивіденди – це дивіденди, які:
  - 1) пов'язані з певними подіями, що відбулись у фінансовій діяльності;
  - 2) підприємство виплачує нерегулярно, за певних обставин;
  - 3) пов'язані з реалізацією частини майна корпорації;
  - 4) виплачуються наприкінці кожного кварталу.
5. Ліквідаційні дивіденди – це дивіденди, які:
  - 1) підприємство виплачує нерегулярно, за певних обставин;
  - 2) пов'язані з певними подіями, що відбулись у фінансовій діяльності;
  - 3) виплачуються наприкінці кожного року;
  - 4) пов'язані з реалізацією частини майна корпорації.
6. Спеціальні дивіденди – це дивіденди, які:

- 1) пов'язані з певними подіями, що відбулись у фінансовій діяльності;
- 2) підприємство виплачує нерегулярно, за певних обставин;
- 3) пов'язані з реалізацією частини майна корпорації;
- 4) виплачуються наприкінці кожного кварталу.

7. За якого виду дивідендної політики суму дивідендів на одну акцію визначають шляхом ділення суми, виділеної на виплату дивідендів за акціями, на кількість звичайних акцій, що перебувають в обігу:

- 1) нульового дивіденду;
- 2) фіксованого дивіденду;
- 3) виділення на дивіденди фіксованого відсотка з прибутку
- 4) фіксованого дивіденду з преміальними виплатами.

8. Антиподом політики нульового дивіденду є політика:

- 1) нульового дивіденду;
- 2) фіксованого дивіденду;
- 3) фіксованого дивіденду з преміальними виплатами;
- 4) 100% дивіденду.

9. Яка дивідендна політика полягає у виділенні однієї і тієї самої абсолютної величини дивідендів із розрахунку на одну акцію:

- 1) нульового дивіденду;
- 2) фіксованого дивіденду;
- 3) фіксованого дивіденду з преміальними виплатами;
- 4) 100% дивіденду.

10. За політики фіксованого дивіденду з преміальними виплатами:

- 1) крім фіксованої величини дивідендів сплачується у випадку значних фінансових досягнень певний відсоток додатково;
- 2) весь нерозподілений прибуток спрямовується на виплату у формі дивідендів;
- 3) крім фіксованого дивіденду щоразу сплачуються преміальні виплати;
- 4) крім фіксованого дивіденду раз на півроку сплачуються преміальні виплати.

11. Основою якої теорії дивідендної політики є те, що виплата грошових дивідендів не впливає на ринкову вартість підприємства:

- 1) синиці в руках;
- 2) податкових переваг;
- 3) Ла Порта;
- 4) іррелевантності.

12. Згідно з якою теорією дивідендної політики менеджери підприємства прагнуть до стабілізації розміру грошових виплат:

- 1) сигнальної;

- 2) синиці в руках;
- 3) Ла Порта;
- 4) іррелевантності.

13. Згідно з якою теорією дивідендної політики грошові виплати визначаються рівнем залежності менеджменту від власників корпоративних прав:

- 1) податкових переваг;
- 2) синиці в руках;
- 3) Ла Порта;
- 4) агентських витрат.

14. Згідно з якою теорією дивідендної політики акціонери віддають перевагу саме поточним грошовим дивідендним виплатам:

- 1) податкових переваг;
- 2) синиці в руках;
- 3) іррелевантності;
- 4) агентських витрат.

15. Відношення чистого прибутку до кількості звичайних акцій в обігу є коефіцієнтом:

- 1) дивідендних виплат на 1 звичайну акцію;
- 2) чистого прибутку на 1 звичайну акцію;
- 3) кратності покриття дивідендів прибутком;
- 4) дивідендних виплат.

16. Відношення дивідендів за звичайними акціями до кількості звичайних акцій в обігу є коефіцієнтом:

- 1) дивідендних виплат на 1 звичайну акцію;
- 2) чистого прибутку на 1 звичайну акцію;
- 3) кратності покриття дивідендів прибутком;
- 4) дивідендних виплат.

17. Відношення дивідендів на 1 акцію до чистого прибутку на 1 акцію є коефіцієнтом:

- 1) дивідендних виплат на 1 звичайну акцію;
- 2) чистого прибутку на 1 звичайну акцію;
- 3) кратності покриття дивідендів прибутком;
- 4) дивідендних виплат.

18. Відношення чистого прибутку на 1 акцію до дивідендів на 1 акцію є коефіцієнтом:

- 1) дивідендних виплат на 1 звичайну акцію;
- 2) чистого прибутку на 1 звичайну акцію;
- 3) кратності покриття дивідендів прибутком;

4) дивідендних виплат.

19. Який коефіцієнт характеризує величину відсотків чистого прибутку, яка розподілена акціонерним товариством у вигляді дивідендних виплат:

- 1) реінвестування;
- 2) утримання;
- 3) кратності покриття дивідендів прибутком;
- 4) дивідендних виплат.

20. Який коефіцієнт є фундаментальним показником привабливості акції для інвестора:

- 1) мультиплікатор курсу акції;
- 2) реінвестування;
- 3) утримання;
- 4) мультиплікатор дивіденду акції.

Оцініть правильність тверджень (так, ні).

21. Коефіцієнт утримання показує кількість відсотків, яку може забезпечити темпи зростання за рахунок внутрішніх джерел.

- 1) Так; 2) ні.

22. Коефіцієнт дивідендних виплат визначає стратегічну можливість виплат дивідендів.

- 1) Так; 2) ні.

23. Високий коефіцієнт доходності акціонерного капіталу «з'їдається» високими дивідендами.

- 1) Так; 2) ні.

24. Наприкінці фінансового року виплачуються остаточні дивіденди.

- 1) Так; 2) ні.

25. Для підприємств, що займаються видобутком корисних копалин, характерним є політика нульового дивіденду.

- 1) Так; 2) ні.

26. Прогресивна дивідендна політика передбачає поступове постійне збільшення дивідендних виплат із розрахунку на одну акцію.

- 1) Так; 2) ні.

27. Метод гнучкої дивідендної політики прив'язує розмір грошових дивідендних виплат до абсолютної величини фінансових результатів підприємства у звітному фінансовому періоді, за який виплачуються дивіденди, шляхом затвердження незмінного коефіцієнта дивідендних виплат.

- 1) Так; 2) ні.

28. Правило ослабленого капіталу передбачає, що в разі неплатоспроможності корпорація може не виплатити дивідендів.

1) Так; 2) ні.

29. В Україні виплата дивідендів здійснюється лише з нерозподіленого прибутку в обсязі, встановленому рішенням загальних зборів акціонерного товариства.

1) Так; 2) ні.

30. Підприємства, які випускають принципово нову продукцію і швидко розвиваються, основну частину чистого прибутку спрямовують на економічне зростання та можуть протягом кількох років підтримувати відносно низький коефіцієнт дивідендних виплат.

1) Так; 2) ні.

Типові приклади розв'язування задач

Задача 1. На загальних зборах ПАТ «Вінницяфармація» прийнято рішення про подрібнення акцій у співвідношенні 1 : 5 та зменшення розміру статутного капіталу з 20 тис. грн до 15 тис. грн шляхом викупу та анулювання акцій. Номінальна вартість акцій до їх подрібнення становила 0,25 грн, ринкова – 1,5 грн. Визначити дивіденди на одну акцію, які отримають акціонери в результаті здійснення таких операцій та кінцевий ринковий курс акцій.

Розв'язання

В результаті подрібнення одна акція номіналом у 0,25 грн конвертується у 5 акцій номіналом 0,05 грн та ринковою вартістю 0,3 грн.

Для зменшення статутного капіталу з 20 до 15 млн грн, необхідно здійснити викуп кожної п'ятої акції, тобто співвідношення, з яким здійснюватиметься викуп та анулювання акцій, становитиме 5 : 1.

З 20000 акцій номіналом 0,05 грн в обігу залишиться 15000 акцій. Отже, акціонер, який спочатку володів однією акцією номіналом 0,25 грн, отримує компенсацію в 0,05 грн. Після анулювання кожної п'ятої акції ринковий курс акцій, що залишилися в обігу, підвищиться і сумарно складе ту саму величину, що й до зменшення статутного капіталу.

Задачі для самостійного розв'язування

Задача 2. Загальними зборами ПАТ «Поділля» прийнято рішення про подрібнення акцій у співвідношенні 1 : 5 та зменшення розміру статутного капіталу з 200 тис. грн. до 150 тис. грн. шляхом викупу та анулювання акцій. Номінальна вартість акцій до їх подрібнення становить 1,5 грн, ринкова – 3 грн.

Визначити дивіденди на одну акцію, які отримають акціонери в результаті таких операцій та кінцевий ринковий курс акцій.

Задача 3. Визначити чисту суму дивідендів, яку одержить акціонер, що володіє пакетом акцій у 15 % статутного капіталу акціонерного товариства, за наявності таких даних:

1. Зареєстрований капітал АТ – 350 тис. грн (25000 акцій номінальною вартістю 14 грн).
2. Власний капітал АТ – 850 тис. грн.
3. Податок на прибуток підприємства 20 тис. грн.
4. Маса дивіденда – 50 тис. грн.

Задача 4. Визначте розмір дивідендів на одну просту акцію, фонд дивідендних виплат (за простими акціями), а також сукупний дохід власників корпоративних прав ПАТ «Грань» на момент виплати дивідендів. Зареєстрований капітал товариства сформований із 245000 акцій номінальною вартістю 2,5 грн кожна. На момент фіксації реєстру власників іменних цінних паперів в обігу перебували 97 % випущених акцій. Середній ринковий курс корпоративних прав товариства 15 грн. За умовами проспекту емісії привілейованих акцій, сукупна частка яких у статутному капіталі дорівнює 5 %, зафіксовані такі ставки дивідендних виплат: за привілейованими акціями серії А (6000 штук) - 18 %; серії В (6000 штук) - 22 %. Підприємством оголошено про виплату грошових дивідендів у розмірі 300 000 грн.

Задача 5. Статутний капітал підприємства становить 350 тис. грн і сформований лише із простих акцій. Усі емітовані акції перебувають в обігу. За результатами діяльності у звітному році оподатковуваний прибуток підприємства склав 150 тис. грн, у тому числі у фонд дивідендних виплат спрямовано 30 % чистого прибутку. Підприємство реалізовує політику стабільних дивідендів зі ставкою 5%. Чи може підприємство реалізувати обрану дивідендну політику у звітному році?

Тема 6 ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА ЗА РАХУНОК ЗАПОЗИЧЕНИХ РЕСУРСІВ

Розв'язання тестів даної теми передбачає ознайомлення студентів із такими питаннями:

1. Форми зовнішнього фінансування суб'єктів підприємництва
2. Особливості проведення операцій факторингу
3. Запозичення ресурсів суб'єктами підприємництва за рахунок короткострокових кредитів
4. Залучення фінансових ресурсів підприємства шляхом випуску облігацій

Тестові завдання для самоконтролю

1. До якої складової капіталу належать відстрочені податкові зобов'язання:
  - 1) власний капітал;
  - 2) довгострокові зобов'язання;
  - 3) поточні зобов'язання;
  - 4) забезпечення.
2. За своєю суттю лізинг є формою:
  - 1) кредиту;
  - 2) депозиту;
  - 3) зобов'язань ;
  - 4) необоротних активів.
3. Який вид лізингу здійснюється шляхом продажу об'єкта необоротних активів суб'єкта господарювання іншій особі з одночасним отриманням такого об'єкта в лізинг:
  - 1) прямий;
  - 2) двосторонній;
  - 3) зворотний;
  - 4) непрямий.
4. За якого виду лізингу суб'єкт господарювання отримує об'єкт лізингу безпосередньо від постачальника:
  - 1) багатосторонній;
  - 2) двосторонній;
  - 3) зворотний;
  - 4) непрямий.
5. До основних різновидів комерційних кредитів належать:
  - 1) факторинг;

- 2) лізинг;
- 3) використання короткострокових цінних паперів;
- 4) одержані аванси.

6. Зобов'язання банку виплатити постачальнику товару за рахунок замовника-покупця певну суму за умови, що постачальник надасть банку у встановлений термін документи, підтверджуючі виконання зобов'язань перед замовником – це:

- 1) факторинг;
- 2) лізинг;
- 3) акредитив;
- 4) банківська гарантія.

7. Операція, за якої відбувається купівля банком або спеціалізованою факторинговою компанією грошових вимог постачальника до покупця та їх інкасація за визначену винагороду – це:

- 1) факторинг;
- 2) лізинг;
- 3) акредитив;
- 4) банківська гарантія.

8. Операція, за якої відбувається купівля банком або спеціалізованою факторинговою Використання об'єктом застави нерухомості або земельних ділянок, цілісних майнових комплексів – це:

- 1) іпотека;
- 2) перевідступлення права вимоги (цесія);
- 3) порука та гарантії третіх осіб, у тому числі держави;
- 4) страхування.

9. Процес оцінки позичальника банком або іншою кредитною організацією – це:

- 1) страхування;
- 2) оцінка кредитоспроможності;
- 3) порука та гарантії третіх осіб, у тому числі держави;
- 4) кредитний скорінг.

10. Цінний папір, що визначає відношення позики між власником цінного паперу і емітентом, підтверджуючи зобов'язання емітента повернути власнику цінного паперу її номінальну вартість в передбачений умовами розміщення термін і виплатити дохід за цінним папером, отримав назву:

- 1) акція;

- 2) іпотечний сертифікат;
- 3) порука та гарантії третіх осіб, у тому числі держави;
- 4) облігація.

11. За формою випуску облігації поділяють на:

- 1) документарні та бездокументарні;
- 2) іменні та на пред'явника;
- 3) відсоткові та дисконтовані;
- 4) державні, місцеві та іпотечні.

12. За формою існування облігації поділяють на:

- 1) документарні та бездокументарні;
- 2) іменні та на пред'явника;
- 3) відсоткові та дисконтовані;
- 4) державні, місцеві та іпотечні.

13. Зобов'язання третьої сторони задовольнити вимоги кредитора на визначених умовах – це:

- 1) іпотека;
- 2) облігація;
- 3) порука;
- 4) гарантія.

14. Додаткова до основного договору господарська угода, що визначає порядок забезпечення виконання основного зобов'язання – це:

- 1) іпотека;
- 2) облігація;
- 3) порука;
- 4) гарантія.

15. До якісних критеріїв оцінки кредитоспроможності відносять:

- 1) ділову активність;
- 2) ділову репутацію;
- 3) ліквідність;
- 4) фінансову стійкість.

16. Кількісним критерієм оцінки кредитоспроможності є:

- 1) ділова активність;
- 2) ділова репутація;
- 3) якість менеджменту;

4) ситуація підприємства на ринку факторів виробництва та збуту продукції.

17. Аванси за своєю суттю є формою:

- 1) власного капіталу;
- 2) забезпеченням наступних виплат;
- 3) поруки;
- 4) кредиту.

18. Варант – це різновид:

- 1) векселів;
- 2) опціонів;
- 3) облігацій;
- 4) факторингу.

Оцініть правильність тверджень (так, ні).

19. У результаті реалізації непрямого лізингу спеціалізована лізингова компанія придбає у постачальника на замовлення лізингоодержувача об'єкт лізингу, який передається замовникові у довгострокове користування.

- 1) Так; 2) ні.

20. У результаті реалізації зворотного лізингу суб'єкт підприємництва отримує об'єкт лізингу безпосередньо від постачальника.

- 1) Так; 2) ні.

21. Відсоткові облігації розміщуються за ціною, яка нижча, ніж їх номінальна вартість.

- 1) Так; 2) ні.

22. Облігації завжди випускаються на певний термін. Після його закінчення емітент повинен виплатити номінальну вартість облігації.

- 1) Так; 2) ні.

23. У разі, якщо постачальник відвантажує продукцію з відстрочкою платежу, не передбачаючи при цьому жодних знижок за дострокову оплату, то вартість залучення такого товарного кредиту для позичальника дорівнюватиме нулю.

- 1) Так; 2) ні.

24. Принципова відмінність факторингу і кредиту полягає у тому, що кредит орієнтований на успіхи компанії у минулому, на ті активи, які були зароблені вчора, факторинг же орієнтований на майбутні успіхи у продажу.

- 1) Так; 2) ні.

25. Товарний кредит доцільно використовувати у тому разі, коли процентна ставка за його використання буде меншою, ніж ставка за банківський кредит, який підприємство може отримати на аналогічний період.

1) Так; 2) ні.

26. Гарантія є платіжним інструментом і служить додатковим забезпеченням виконання зобов'язань по операції.

1) Так; 2) ні.

27. Суть факторингу полягає у купівлі банком або спеціалізованою факторинговою компанією грошових вимог постачальника до покупця та їх інкасація за визначену винагороду.

1) Так; 2) ні.

28. У вартість факторингових послуг включається лише плата за надані в кредит кошти.

1) Так; 2) ні.

29. У вартість факторингових послуг включається лише плата за надані в кредит кошти.

1) Так; 2) ні.

30. Ліквідність є якісним критерієм кредитоспроможності.

1) Так; 2) ні.

Типові приклади розв'язування задач

Задача 1. ПАТ «Світанок» відчуває потребу у фінансових ресурсах в розмірі 10000 грн для поповнення виробничих запасів. Постачальник готовий надати йому комерційний кредит на умовах «2/10 нетто 30», а комерційний банк – може видати кредит за ставкою 26 % річних. Фінансовий менеджер повинен обрати один з варіантів на основі аналізу ціни комерційного кредиту і втрат дебітора у разі відмови від знижки.

Розв'язання

Визначення дисконтної знижки – одна з умов кредитної політики корпорації. Дисконтна знижка встановлюється у вигляді певного процента суми рахунка (наприклад 2 %). Дисконтний період встановлюється на термін дії дисконтної знижки (наприклад 10 днів). Умова «2/10 нетто 30» передбачає надання для ПАТ «Світанок» 2-процентної знижки на 10 днів за умови встановлення повного терміну кредиту на 30 днів.

У випадку оплати в розстрочку протягом 10 днів ПАТ «Світанок» отримує такі варіанти оплати:

1) оплатити повну суму рахунка, наприклад 10000 грн. на 30-й день (нетто

30), що надає кредит на суму 9800 тис. грн. терміном на 30 днів:

$$10000(1 - 0,02) = 9800 \text{ грн.};$$

2) платити за рахунком з дисконтом протягом 10 днів. Термін кредиту скорочується до 20 днів ($30 - 10 = 20$), оскільки кредит надається на термін, що обчислюється після дисконтного періоду до дати нетто;

3) одержати на термін дисконтного періоду безпроцентний кредит.

Якщо дебітор відмовляється від умов «2/10 нетто 30», він може одержати кредит після терміну закінчення дисконтного періоду, тобто на 20 днів на суму 9800 грн. за ціною 200 грн. (2 % суми рахунка 10000 грн.).

Визначимо ціну комерційного кредиту за умови, що ПАТ «Світанок» відмовляється від дисконтної знижки, за формулою:

$$Ц = \frac{Д\%}{100 - Д\%} \times \frac{360}{Тк - Тд}, \quad (6.1)$$

де $Д\%$ - відсоток дисконту, що надається;

$Тк$ – період кредиту;

$Тд$ – період надання дисконту.

$$Ц = \frac{2\%}{100 - 2\%} \times \frac{360}{30 - 10} = 36,72\%.$$

Отже, в річному еквіваленті підприємство сплатить 36,72%.

ПАТ «Світанок» у разі відмови від знижки зазнає таких втрат:

$$В = \frac{Зв}{К} \times \frac{360}{Т}, \quad (6.2)$$

де $Зв$ – втрачена підприємством знижка;

$К$ – кошти, якими б могло скористатись підприємство якби не відмовилось від знижки;

$Т$ – кількість днів, протягом яких підприємство могло б користуватись грошима, якби не відмовилось від знижки.

Визначимо ціну, за якою ПАТ «Світанок» змогло б користуватись банківським кредитом:

$$Ц = \frac{20}{360} \times 26\% \times 9800 = 141,55 \text{ грн.}$$

Отже, ціна кредиту за використання банківського кредиту є дешевшою, ніж за отримання комерційного кредиту.

Задачі для самостійного розв'язування

Задача 2. ТОВ «Мрія» планує здійснити фінансові вкладення в облігації зі строком погашення 5 років. Облігації можна придбати з дисконтом у 20 %, фіксована ставка процента за облігаціями – 16 % річних до номіналу (нарахування процентів здійснюється за кожне півріччя). Обсяг фінансових інвестицій – 40 000 тис. грн; комісійна винагорода фінансового посередника за придбання та зберігання облігацій – 0,5 % їх номінальної вартості (сплачується одночасно з придбанням облігацій). Ринкова процентна ставка за аналогічними вкладеннями дорівнює 20 %. Провести оцінку доцільності інвестиційних вкладень у ці облігації, застосувавши при цьому всі можливі динамічні методи оцінки.

Задача 3. Ставка простих відсотків у першому місяці користування кредитом за умовами кредитного договору складає 24% річних, а в кожному наступному місяці збільшується на 3 відсоткових пункта. Визначити суму відсотків за кредит у розмірі 15000 грн., який був оформлений ПАТ «Володарка» на термін 8 місяців.

Задача 4. Для короткострокового фінансування ПАТ «Ожина» потрібно 50 тис. грн. Товариство може користуватися комерційним кредитом з умовами «2/10 нетто 60». Комерційний банк також може надати позичку терміном на 50 днів із вартістю кредиту 6500 грн. Розрахуйте:

- 1) реальну відсоткову ставку за банківською позичкою;
- 2) вартість комерційного кредиту, якщо товариство відмовиться від торговельного дисконту і сплачуватиме за рахунками на 60-й день;
- 3) чи буде корпорація користуватися дисконтом.

Задача 5. Фінансова компанія надає послуги з факторингу на таких умовах: комісійні - 0,3 %; позичка надається клієнту в розмірі до 75 % суми дебіторської заборгованості; компанія викупує дебіторську заборгованість за 1 % на місяць. ПАТ «Макаронна фабрика» надає послуги в кредит щорічно на 700 тис. грн. Визначте можливі витрати за факторингом. Товариство може одержати банківську позичку в розмірі 75 % дебіторської заборгованості.

Тема 7 ФІНАНСОВА РЕОРГАНІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА

Розв'язання тестів даної теми передбачає ознайомлення студентів із такими питаннями:

1. Сутність реструктуризації та реорганізації підприємства.
2. Особливості реорганізації акціонерних товариств.
3. Укрупнення підприємства.
4. Подрібнення підприємства.
5. Без зміни розмірів підприємства (перетворення).
6. Зарубіжний досвід проведення реорганізації підприємств.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Яке з двох понять є ширшим: реорганізація чи реструктуризація?
  - 1) реструктуризація;
  - 2) реорганізація;
  - 3) дані поняття є ідентичними;
  - 4) дані поняття є різними.
2. За метою проведення реструктуризацію поділяють на:
  - 1) менеджменту та виробничу;
  - 2) операційну та корпоративну;
  - 3) стратегічну та оздоровчу;
  - 4) з оплатною чи безоплатною передачею майна.
3. За змістом реструктуризація буває:
  - 1) менеджменту та виробнича, кадрова;
  - 2) операційна, фінансова та корпоративна;
  - 3) стратегічна та оздоровча;
  - 4) з оплатною, безоплатною чи з примусовою передачею майна.
4. Виділяють наступні складові реструктуризації:
  - 1) менеджменту, виробнича, кадрова;
  - 2) операційна, фінансова та корпоративна;
  - 3) стратегічна та оздоровча;
  - 4) з оплатною, безоплатною чи з примусовою передачею майна.
5. Вихідною ланкою в проведенні змін з метою реструктуризації менеджменту є:
  - 1) фінансова експрес-діагностика;
  - 2) виробнича діагностика;
  - 3) маркетингова діагностика;
  - 4) кадрова реструктуризація.

6. Яка складова реструктуризації передбачає обґрунтування базового показника бізнесу – обсягів продажу ?

- 1) фінансова реструктуризація;
- 2) виробнича реструктуризація;
- 3) маркетингова реструктуризація;
- 4) кадрова реструктуризація.

7. Яка складова реструктуризації передбачає оптимізацію структури капіталу підприємства, що досягається насамперед переоформленням боргових зобов'язань?

- 1) фінансова реструктуризація;
- 2) виробнича реструктуризація;
- 3) маркетингова реструктуризація;
- 4) кадрова реструктуризація.

8. Яка складова реструктуризації забезпечує перетворення виробничих підрозділів підприємства, модернізацію або заміну застарілих основних фондів, впровадження нових технологічних процесів?

- 1) фінансова реструктуризація;
- 2) виробнича реструктуризація;
- 3) маркетингова реструктуризація;
- 4) кадрова реструктуризація.

9. Об'єднання двох фірм, які виробляють однаковий тип товару чи надають однакові послуги – це:

- 1) горизонтальне злиття;
- 2) вертикальне злиття;
- 3) укрупнення;
- 4) поглинання.

10. Виникнення нового акціонерного товариства- правонаступника з передачею йому згідно з передавальними актами всіх прав та обов'язків двох або більше акціонерних товариств одночасно з припиненням їх діяльності є операцією:

- 1) поглинання;
- 2) приєднання;
- 3) укрупнення;
- 4) злиття.

11. Припинення діяльності акціонерного товариства (чи декількох товариств) з передачею ним (ними) згідно з передавальним актом усіх його (їх) прав та обов'язків іншому акціонерному товариству- правонаступнику є операцією:

- 1) поглинання;

- 2) приєднання;
- 3) укрупнення;
- 4) злиття.

12. Форма реорганізації, суть якої полягає у придбанні корпоративних прав фінансово-неспроможного підприємства підприємством-санатором, отримала назву:

- 1) поглинання;
- 2) приєднання;
- 3) укрупнення;
- 4) злиття.

13. Спосіб реорганізації, який полягає в тому, що юридична особа припиняє свою діяльність, а на її базі створюється кілька нових підприємств, оформлених у вигляді самостійних юридичних осіб, називається:

- 1) поглинання;
- 2) виділення;
- 3) поділ;
- 4) перетворення.

14. Спосіб реорганізації, за якого частина активів і пасивів підприємства, яке реорганізується, передається правонаступнику або кільком правонаступникам, утворюваним унаслідок реорганізації; при цьому підприємство, що реорганізується, продовжує свою фінансово-господарську діяльність, – це:

- 1) поглинання;
- 2) виділення;
- 3) поділ;
- 4) перетворення.

15. Спосіб реорганізації, що передбачає зміну форми власності або організаційно-правової форми юридичної особи без припинення господарської діяльності підприємства, – це:

- 1) поглинання;
- 2) виділення;
- 3) поділ;
- 4) перетворення.

16. До видів реорганізації належать:

- 1) техніко-технологічна; організаційна; фінансова; правова реорганізація;
- 2) злиття, приєднання, поглинання, поділ, виділення, перетворення;
- 3) оперативна, стратегічна реорганізація;

4) організаційна; фінансова; правова реорганізація.

17. У разі злиття, приєднання та перетворення за поданням наглядової ради загальні збори затверджують:

- 1) передавальний акт;
- 2) розподільний баланс;
- 3) передавальний баланс;
- 4) розподільний акт.

18. Збереження статусу юридичної особи підприємства та складу його власників і зміна організаційно-правової форми ведення бізнесу передбачаються таким способом реорганізації:

- 1) злиття;
- 2) аквізиція;
- 3) перетворення;
- 4) приєднання.

Оцініть правильність тверджень (так, ні).

19. Метою стратегічної реструктуризації є максимальне збільшення багатства власників, які володіють підприємством.

- 1) Так; 2) ні.

20. Операційна реструктуризація охоплює заходи щодо вдосконалення діяльності підприємства з урахуванням окремих його функцій.

- 1) Так; 2) ні.

21. Експлуатаційна реструктуризація включає зміну структури капіталу; зміну вартості капіталу.

- 1) Так; 2) ні.

22. Необхідним елементом злиття чи приєднання є складання передатного балансу.

- 1) Так; 2) ні.

23. Планування маркетингового комплексу для обраних ринків залежно від ситуації проводиться за допомогою методу 4 «Р».

- 1) Так; 2) ні.

24. Поняття «реструктуризація» є ширшим за поняття «реорганізація».

- 1) Так; 2) ні.

25. До основних форм реорганізації, результатом яких є подібнення підприємств, належить злиття кількох підприємств в одне, приєднання

одного або кількох підприємств до одного, а також їх взаємне поглинання.

1) Так; 2) ні.

26. Ідея портфельної моделі реорганізації полягає в проектуванні найбільш обґрунтованої ринкової ніші підприємства та її наступного завоювання з використанням спеціальних методів - портфельних методів планування.

1) Так; 2) ні.

27. Приєднанням акціонерного товариства визнається припинення акціонерного товариства (кількох товариств) з передачею ним (ними) згідно з передавальним актом усіх його (їх) прав та обов'язків іншому акціонерному товариству- правонаступнику.

1) Так; 2) ні.

28. Якщо підприємство монопольне утворення зловживає монопольним становищем на ринку, може бути прийняте рішення про примусовий його укрупнення.

1) Так; 2) ні.

29. Вартісна модель реорганізації ґрунтується на тезі, що кінцевою метою функціонування будь-якої компанії чи організації має бути зростання її вартості, яка, в свою чергу, залежить від чистих грошових потоків, що генеруються завдяки діяльності компанії.

1) Так; 2) ні.

30. Акціонерне товариство може ділитись лише на акціонерні товариства.

1) Так; 2) ні.

Типові приклади розв'язування задач

Задача 1. ПАТ «Онікс» та ПАТ «Діамант» є конкурентами на ринку. У них приблизно однакові величини активів та рівень ділового ризику. Ці підприємства є акціонерними товариствами з грошовим потоком після оподаткування – 40 тис. грн. у рік і рівнем доходу на капітал 10 %. ПАТ «Онікс» хоче придбати ПАТ «Діамант». Грошовий потік нової компанії після сплати податків складе 85 тис. грн. у рік. Визначити, чи виникає ефект синергізму в результаті поглинання та вартість ПАТ «Онікс» та ПАТ «Діамант» до поглинання.

Розв'язання

Нехай V_n – вартість нової фірми. Поглинання є доцільним, коли

$$V_n > V_1 + V_2, \quad (7.1)$$

де V_1, V_2 – вартість ПАТ «Онікс» та ПАТ «Діамант» до поглинання.

Різниця між новою вартістю і сумою вартостей двох фірм до поглинання називається чистим приростом від поглинання:

$$\Delta V = V_n - (V_1 + V_2). \quad (7.2)$$

Коли приріст від поглинання має позитивне значення, то говорять, що у результаті поглинання відбулась синергія.

У нашому прикладі синергія відбувається, оскільки грошовий потік нового підприємства більший, ніж суми грошових потоків двох окремих фірм:

$$\Delta V = 85 - (40+40) = 5 \text{ тис. грн.}$$

Оскільки ризики однакові, то вартість нової фірми складе :

$$85 / 0,10 = 850 \text{ тис. грн.}$$

Вартість ПАТ «Онікс» та ПАТ «Діамант» до поглинання складатиме:

$$40 / 0,10 = 400 \text{ тис. грн.}$$

кожна, що у сумі складе:

$$400 + 400 = 800 \text{ (тис. грн).}$$

$$\text{Тоді } \Delta V = 850 - 800 = 50 \text{ (тис. грн).}$$

Отже, в результаті поглинання виникає ефект синергізму.

Вартість ПАТ «Онікс» та ПАТ «Діамант» до поглинання складала відповідно по 400 тис. грн.

Задачі для самостійного розв'язування

Задача 2. Збори учасників ТОВ «Екорембуд» прийняли рішення про його поділ на два товариства у співвідношенні 60 : 40. Баланс ТОВ «Екорембуд» до реорганізації має такий вигляд, тис. грн.

Таблиця 7.1 – Баланс ТОВ «Екорембуд»

Актив		Пасив	
1. Основні засоби	500	1. Зареєстрований капітал	430
2. Виробничі запаси	200	2. Додатковий капітал	50
3. Дебіторська заборгованість	180	3. Резервний капітал	70
4. Грошові кошти	20	4. Зобов'язання	350
Баланс	900	Баланс	900

Скласти роздільний баланс підприємства за умови, що в процесі реорганізації була проведена переоцінка (дооцінка) основних засобів на 15 %.

Задача 3. Прийнято рішення про реорганізацію АТ «Ковбаскофф», приєднавши його до АТ «Дача». Відношення, згідно з яким обмінюються корпоративні права у разі приєднання, становить 3:5. Як доплату до корпоративних прав АТ «Дача» виплачує на користь акціонерів АТ «Ковбаскофф» компенсацію в розмірі 1,5 грн. за кожну акцію номінальною вартістю 25 грн. Обчислити, на скільки збільшиться статутний капітал, і скласти баланс АТ «Ковбаскофф» після приєднання до нього АТ «Дача», якщо баланси обох підприємств до реорганізації мали такий вигляд.

Таблиця 7.2 – Баланс АТ «Ковбаскофф», тис. грн до реорганізації

Актив		Пасив	
1. Необоротні активи	300	1. Зареєстрований капітал	250
2. Виробничі запаси	90	2. Додатковий капітал	100
3. Дебіторська заборгованість	110	3. Резервний капітал	20
4. Грошові кошти	20	4. Зобов'язання	150
Баланс	520	Баланс	520

Таблиця 7.3 – Баланс АТ «Дача», тис. грн до реорганізації

Актив		Пасив	
1. Необоротні активи	800	1. Зареєстрований капітал	950
2. Виробничі запаси	520	2. Додатковий капітал	200
3. Дебіторська заборгованість	400	3. Резервний капітал	50
4. Грошові кошти	80	4. Зобов'язання	600
Баланс	1800	Баланс	1800

Тема 8. ІНВЕСТИВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Розв'язання тестів даної теми передбачає ознайомлення студентів із такими питаннями:

1. Суть та види інвестицій підприємств.
2. Зміст, мета та завдання інвестиційної діяльності.
3. Розробка інвестиційного проекту. Його складові.
4. Фундаментальний аналіз інвестицій.
5. Методи оцінювання ефективності інвестицій.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Інвестиції – це:
  - 1) покупка нерухомості й товарів тривалого користування;
  - 2) операції, зв'язані з вкладенням коштів у реалізацію проектів, що будуть забезпечувати одержання вигод протягом періоду, що перевищує один рік;
  - 3) покупка устаткування і машин із терміном служби до одного року;
  - 4) вкладення капіталу з метою наступного його збільшення.
2. Яка з зазначених форм інвестування не відноситься до виробничих інвестицій:
  - 1) інвестування приросту запасів матеріальних оборотних активів;
  - 2) придбання цілісних майнових комплексів;
  - 3) інноваційне інвестування в нематеріальні активи;
  - 4) вкладення капіталу в статутні фонди спільних підприємств;
3. Фінансові інвестиції – це:
  - 1) вкладення, здійснені з метою впровадження нововведень у виробництво;
  - 2) вкладення капіталу в усіх його формах в об'єкти підприємницького та іншого видів діяльності, в результаті якої утвориться прибуток або досягається соціальний ефект;
  - 3) вкладення капіталу у відтворення основних фондів, в інноваційні нематеріальні активи, у приріст запасів товарно-матеріальних цінностей та інші об'єкти інвестування, пов'язані зі здійсненням операційної діяльності підприємства;
  - 4) вкладення капіталу в акції, облігації та інші фінансові інструменти.
4. Співвідношення проекту і ринків його продукції, реалістичність прогнозів збуту, достатність ресурсів, можливість управління ресурсами та витратами досліджується в процесі:
  - 1) інституційного аналізу проекту;

- 2) аналізу технічної бази проекту;
- 3) комерційного аналізу проекту;
- 4) соціального аналізу.

5. Маркетинговий план проекту не включає:

- 1) рівень конкуренції на ринку продукції проекту;
- 2) аналіз конкурентного середовища;
- 3) місця і умови зберігання матеріально-технічних ресурсів;
- 4) потенційні споживачі продукції.

6. Визначення майбутньої величини поточної суми через деякий проміжок часу, виходячи із заданої відсоткової ставки здійснюється за допомогою:

- 1) дисконтування;
- 2) нарощення;
- 3) ануїтету;
- 4) кредитування.

7. Для простих процентів прирощення визначається за формулою:

- 1) $FV = PV \times (1 + n \times r)$;
- 2) $FV = PV \times (1 + r)^n$;
- 3) $PV = \frac{FV}{(1 + n \times r)}$;
- 4) $PV = \frac{FV}{(1 + r)^n}$.

8. Коефіцієнт чистої теперішньої вартості визначається за формулою:

- 1) $NPV = \sum_{i=1}^n \frac{\text{Надходження від інвестиційної діяльності}}{(1 + r)^i} / \text{Інвестиції}$;
- 2) $NPV = \sum_{i=1}^n \frac{\text{Надходження від інвестиційної діяльності}}{(1 + r)^i} - \text{Інвестиції}$;
- 3) $NPV = \text{Надходження від інвестиційної діяльності} - \text{Інвестиції}$;
- 4) $NPV = \text{Надходження від інвестиційної діяльності} / \text{Інвестиції}$.

9. Інвестиційний проект доцільно приймати до впровадження за значення індексу рентабельності:

- 1) більше нуля;
- 2) більше одиниці;
- 3) менше одиниці;
- 4) більше двох.

10. Який з наведених нижче показників оцінювання не враховує фактор часу?

- 1) період окупності;
- 2) коефіцієнт ефективності;
- 3) чистий приведений дохід;
- 4) внутрішня норма доходності.

11. Майбутня вартість — це:

- 1) сума доходів, яку планує отримати інвестор від реалізації проекту після того, як він компенсує вкладені ним грошові кошти;
- 2) сума грошових коштів, яку може отримати власник проекту в майбутньому за умов продажу даного проекту;
- 3) сума інвестованих на теперішній момент коштів, на яку вони мають перетворитися через певний проміжок часу з урахуванням певної ставки процента;
- 4) величина грошового потоку, яка буде отримана за проектом у ході його реалізації при запланованих параметрах.

12. Внутрішня норма доходності відображає:

- 1) відтік або приплив грошових коштів по кожному року;
- 2) граничне значення коефіцієнта дисконтування, що розподіляє інвестиції на прийнятні і неприйнятні;
- 3) ставку дисконту, за якою проект не збільшує і не зменшує вартість фірми;
- 4) критичне значення ставки процента, за якою можливе досягнення найбільшого значення чистої теперішньої вартості.

13. Основна мета інвестиційного проекту:

- 1) максимізація обсягу продукції, що випускається;
- 2) мінімізація витрат на споживання ресурсів;
- 3) технічна ефективність проекту, що забезпечує вихід на ринок із якісною (конкурентноздатною) продукцією;
- 4) максимізація прибутку.

14. Ризик інвестиційного проекту — це:

- 1) ймовірність того, що проект буде реалізовано;
- 2) очікуване значення проекту;
- 3) міра невизначеності одержання очікуваного рівня доходності при реалізації даного проекту;
- 4) рівень ліквідності надходжень від проекту.

15. Для кількісної оцінки ризику використовується показник:

- 1) строк окупності;
- 2) коефіцієнт трансформації;

- 3) точка беззбитковості;
- 4) середньоквадратичне відхилення.

16. Метод зниження ризиків за рахунок фінансової компенсації із страхових фондів називається:

- 1) усунення ризику;
- 2) страхування;
- 3) поглинання ризику;
- 4) диверсифікація.

17. Методом підбору визначається:

- 1) індекс рентабельності проекту;
- 2) внутрішня норма доходності;
- 3) чиста вартість;
- 4) чистий приведений дохід.

18. Поєднання впливу інфляції, ризику та схильності до ліквідності є причиною:

- 1) соціальної несправедливості розподілу доходів;
- 2) падіння курсу національної валюти щодо іноземної;
- 3) зменшення вартості грошей у часі;
- 4) економічної кризи.

Оцініть правильність тверджень (так, ні).

19. Чим вищий ризик очікуваних грошових потоків, тим нищу ставку дисконтування необхідно використати.

- 1) Так; 2) ні.

20. Реконструкція — інвестиційна операція, пов'язана із будівництвом нового об'єкта з закінченим технологічним циклом за індивідуально розробленим або типовим проектом на спеціально відведених територіях.

- 1) Так; 2) ні.

21. Вкладення капіталу в різні фінансові інструменти з метою отримання прибутку – це фінансова діяльність.

- 1) Так; 2) ні.

22. Реалістичність проекту з урахуванням організаційних, адміністративних, юридичних аспектів його реалізації, а також відповідність проекту зовнішньому середовищу визначається в процесі комерційного аналізу проекту.

- 1) Так; 2) ні.

23. Чиста теперішня вартість завжди більша за теперішню вартість.

1) Так; 2) ні.

24. Коефіцієнт варіації характеризує ефективність інвестиційного проекту.

1) Так; 2) ні.

25. Придбання цілісних майнових комплексів — інвестиційна операція великих підприємств, яка забезпечує галузеву, товарну або регіональну диверсифікацію їх діяльності.

1) Так; 2) ні.

26. Точка Фішера є відсотковою ставкою, за якої чисті приведені доходи двох проектів є рівні.

1) Так; 2) ні.

27. Інноваційні інвестиції — це вкладення, здійснювані з метою впровадження нововведень у виробництво.

1) Так; 2) ні.

28. Процес розрахунку майбутньої вартості коштів, що інвестуються сьогодні, — це дисконтування.

1) Так; 2) ні.

29. Компаундування — операція, за допомогою якої визначається 1) величина остаточної майбутньої вартості з урахуванням складних процентів.

1) Так; 2) ні.

30. Індекс прибутковості не враховує вартість грошей у часі, але дає можливість порівнювати грошові потоки.

1) Так; 2) ні.

Типові приклади розв'язування задач

Задача 1. Підприємство вирішило вкласти вільні кошти в розмірі 20 тис. грн строком на 3 роки. Є три альтернативних варіанти вкладень:

1) кошти вносять на депозитний рахунок банку із щорічним нарахуванням складних відсотків за ставкою 21%;

2) щорічне нарахування 25% за простим відсотком;

3) щомісячне нарахування складних відсотків за ставкою 18% річних.

Необхідно, не враховуючи рівень ризику, визначити найкращий варіант вкладення коштів.

Розв'язання

Розрахуємо майбутню вартість грошових коштів за кожним з варіантів. Для першого варіанта майбутню вартість грошей розрахуємо, використовуючи формулу :

$$FV = PV \times (1 + i)^n. \quad (8.1)$$

де PV – сума коштів, інвестованих у початковий період, грн;
 i – ставка відсотка або коефіцієнт;
 n – строк додавання коштів, років.

$$FV^{21\%} = 20000 \times (1 + 0,21)^3 = 35431,220 \text{ (грн)}.$$

Для другого варіанта майбутню вартість грошей розрахуємо, використовуючи формулу:

$$FV = PV \times (1 + n \times i), \quad (8.2)$$
$$FV^{25\%} = 20000 \times (1 + 3 \times 0,21) = 32600 \text{ (грн)}.$$

Для третього варіанта майбутню вартість грошей розрахуємо, використовуючи формулу:

$$FV = PV \times \left(1 + \frac{i}{m}\right)^{m \times n}, \quad (8.3)$$

де m - кількість нарахувань за рік, разів.

$$FV^{18\%} = 20000 \times (1 + 0,21/12)^{3 \times 12} = 37348,145 \text{ (грн)}.$$

Отже, для підприємства найвигіднішим є третій варіант вкладення коштів, за якого передбачається щомісячне нарахування складних відсотків за ставкою 18% річних.

Задача 2. Виберіть менш ризикований проект, якщо проведені розрахунки дали три вірогідних варіанти сумарного приведенного прибутку за проектами.

Варіант розрахунку	Прогноз прибутку за проектом, тис. грн	
	Проект А	Проект Б
1	110	510
2	120	480
3	97	463

Розв'язання

Визначимо середнє очікуване значення прибутку за проектами за формулою :

$$\bar{D} = \frac{\sum_{t=1}^n D_t}{N}, \quad (8.4)$$

де $\bar{D}$ - середній (очікуваний) дохід;

D – отриманий дохід;

N – кількість спостережень;

t – кількість періодів.

$$\text{проект А : } \bar{D} = \frac{110 + 120 + 97}{3} = 109 \text{ (тис. грн);}$$

$$\text{проект Б: } \bar{D} = \frac{510 + 480 + 463}{3} = 484,33 \text{ (тис. грн).}$$

Розрахуємо середнє квадратичне відхилення за проектами за формулою:

$$\sigma = \sqrt{\sum_{t=1}^N \frac{(D - \bar{D})^2}{N}}, \quad (8.5)$$

$$\text{проект А : } \sigma = \sqrt{\frac{(110 - 109)^2}{3} + \frac{(120 - 109)^2}{3} + \frac{(97 - 109)^2}{3}} = 9,42;$$

$$\text{проект Б: } \sigma = \sqrt{\frac{(510 - 484,33)^2}{3} + \frac{(480 - 484,33)^2}{3} + \frac{(463 - 484,33)^2}{3}} = 19,43.$$

За формулою (8.6) визначимо коефіцієнт варіації за проектами:

$$v = \frac{\sigma}{D}. \quad (8.6)$$

$$\text{А: } v = \frac{9,42}{109} = 0,09;$$

$$Б: v = \frac{19,43}{484,33} = 0,04.$$

Отже, обидва проекти мають низький рівень ризику. Разом з тим, проект Б є менш ризиковим і є доцільнішим для реалізації.

Задачі для самостійного розв'язування

Задача 3. За даними таблиці розрахуйте показники чистого приведенного доходу й дисконтного строку окупності альтернативних інвестиційних проектів, обґрунтуйте вибір найбільш привабливого з них. Проектна дисконтна ставка дорівнює 17%.

Період часу, років	Проект А	Проект Б
0	-200000	-150000
1	80000	115000
2	80000	115000
3	65000	-
4	65000	-

Задача 4. Виберіть менш ризикований проект, якщо проведені розрахунки дали три вірогідних варіанти сумарного приведенного прибутку за проектами.

Варіант розрахунку	Прогноз прибутку за проектом, тис. грн.	
	Проект А	Проект Б
1	110	510
2	120	480
3	97	463

Задача 5. Визначте внутрішню норму прибутковості проекту і порівняйте з очікуваною інвестором доходністю інвестицій на рівні 40 %. Зробіть висновок щодо доцільності реалізації проекту.

Рік реалізації проекту	Обсяг інвестицій, тис. грн.	Поточні доходи від проекту, тис. грн.	Поточні витрати проекту (витрати на виробництво), тис. грн.
1	100	200	150
2	-	250	180
3	-	250	170

Задача 6. Фірмі необхідно нагромадити 2 млн грн. для придбання через 10 років будівлі під офіс. Найбезпечнішим способом нагромадження є придбання серій безризикових державних цінних паперів, що генерують річний дохід за ставкою 8 % річних з нарахуванням процентів кожні півроку. Яким має бути початковий внесок фірми?

Тема 9. ОЦІНЮВАННЯ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розв'язання тестів даної теми передбачає ознайомлення студентів із такими питаннями:

1. Сутність та принципи оцінки вартості підприємства.
2. Критерії вибору методів оцінки вартості підприємства.
3. Доходний підхід в оцінці вартості підприємства.
4. Ринковий підхід в оцінці вартості підприємства.
5. Майновий підхід в оцінці вартості підприємства.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Інвестора, для якого більшу цінність становлять дивіденди за корпоративними правами підприємства, називають:

- 1) пасивним;
- 2) активним;
- 3) стратегічним;
- 4) тактичним.

2. Вартість капіталу в першу чергу залежить від:

- 1) джерел залученого капіталу;
- 2) величини залученого капіталу;
- 3) методів використання позик;
- 4) методів погашення позик.

3. Згідно з концепцією WACC на середньозважену вартість капіталу безпосередньо впливають такі чинники:

- 1) структура капіталу;
- 2) ставка податку на прибуток підприємства;
- 3) показник абсолютної ліквідності;
- 4) Cash-flow від фінансової діяльності підприємства.

4. Дохідний підхід до оцінки вартості підприємства передбачає використання такого методу як:

- 1) метод дисконтування грошових потоків;
- 2) метод порівняння транзакцій;
- 3) оцінка бізнесу за ринковою ціною акцій;
- 4) метод витрат.

5. Метод розрахунку чистих активів належить до:

- 1) ринкового підходу;
- 2) дохідного підходу;
- 3) витратного підходу;
- 4) майнового підходу.

6. Ринковий підхід до оцінки вартості підприємства передбачає використання такого методу як:

- 1) оцінка бізнесу за ринковою ціною акцій;
- 2) метод дисконтування грошових потоків;
- 3) метод порівняння транзакцій;
- 4) метод капіталізації доходів.

7. Майновий підхід до оцінки вартості підприємства передбачає використання такого методу як:

- 1) метод дисконтування грошових потоків;
- 2) метод порівняння транзакцій;
- 3) метод ліквідаційної вартості;
- 4) метод капіталізації доходів.

8. Який метод оцінює вартість підприємства як поточну вартість окремих прогнозованих грошових потоків від експлуатації об'єкту протягом періоду володіння ним та від наступного його перепродажу:

- 1) метод ліквідаційної вартості;
- 2) метод порівняння транзакцій;
- 3) метод дисконтування грошових потоків;
- 4) метод капіталізації доходів.

9. Який підхід у оцінці вартості підприємства дозволяє визначити ринкову вартість нерухомості, виходячи з даних відносно угод зі співставними об'єктами:

- 1) ринковий підхід;
- 2) дохідний підхід;
- 3) витратний підхід;
- 4) майновий підхід.

10. Основним джерелом інформації для оцінювання вартості підприємства за майновим підходом є:

- 1) динаміка угод на ринку;
- 2) об'єкти-аналоги;
- 3) Звіт про фінансові результати;
- 4) баланс.

11. Який принцип, покладений в основу витратного методу, ґрунтується на тезі, що потенційний покупець не заплатить за об'єкт більшу ціну, ніж його можливі сукупні витрати на відновлення об'єкта в поточному стані та в діючих цінах, що забезпечуватиме його власникові подібну корисність:

- 1) корисності;
- 2) корисності та заміщення;

- 3) зміни вартості грошей у часі;
- 4) індексації активів.

12. За якого методу вартість підприємства, що аналізується, визначатиметься як різниця між реальною вартістю його активів та ринковою ціною зобов'язань такого підприємства:

- 1) методу розрахунку чистих активів;
- 2) методу розрахунку ліквідаційної вартості;
- 3) методу індексації активів;
- 4) методу аналізу парного набору даних.

13. Який метод досить часто використовується для оцінювання майна у разі приватизації державних:

- 1) метод розрахунку чистих активів;
- 2) метод розрахунку ліквідаційної вартості;
- 3) метод оцінювання за відновною вартістю;
- 4) метод валового рентного мультиплікатора.

14. Середньозважена вартість капіталу визначається за формулою:

- 1) $WACC = (B_{BK} + B_{ЗК}) \frac{ЗК}{BK}$
- 2) $WACC = B_{BK} \frac{BK}{K} + B_{ЗК} \frac{ЗК}{K}$;
- 3) $WACC = B_{ЗК} \frac{BK}{K} + B_{BK} \frac{ЗК}{K}$;
- 4) вірна формула відсутня.

15. Модель розрахунку ринкової вартості гідно методу прямого порівняльного аналізу має вигляд:

- 1) $V = Цi \pm \sum_{n=1}^i K_{in}$;
- 2) $V = Цi \times \sum_{n=1}^i K_{in}$;
- 3) $V = \frac{Цi}{\sum_{n=1}^i K_{in}}$;
- 4) $V = Цi - \sum_{n=1}^i K_{in}$.

16. З метою врахування вартості гудвілу в процесі визначення вартості підприємства застосовують швейцарський метод середньої оцінки, який має вигляд:

$$1) \text{ВП} = \frac{2 \times \text{ВП}_A + \text{ВП}_{\text{ДГП}}}{3};$$

$$2) \text{ВП} = \text{Ці} \times \sum_{n=1}^i K_{\text{in}};$$

$$3) \text{WACC} = V_{\text{ВК}} \frac{\text{ВК}}{K} + V_{\text{ЗК}} \frac{\text{ЗК}}{K};$$

$$4) \text{ВП} = \frac{\text{ВП}_A + \text{ВП}_{\text{ДГП}}}{2}.$$

17. Відновна вартість майна – це :

1) вартість окремих об'єктів основних засобів, за якою вони були зараховані на баланс підприємства;

2) вартість відтворення основних засобів на дату оцінки з урахуванням індексації та затрат, пов'язаних з їх поліпшенням;

3) вартість, яка визначається множенням первісної вартості активів на коефіцієнт індексації;

4) різниця між первісною вартістю майна та сумою зносу.

Оцініть правильність тверджень (так, ні).

18. Активний інвестор прагне максимізувати величину грошових потоків від інвестиції.

1) Так; 2) ні.

19. Проведення оцінки вартості підприємства є обов'язковим за приватизації.

1) Так; 2) ні.

20. Вартість інвестованого капіталу залежить від того, яким чином він був отриманий.

1) Так; 2) ні.

21. Середньозважена вартість капіталу визначається як середня арифметична суми вартості окремих джерел капіталу підприємства, зважена на їх частку у сукупному капіталі такого підприємства.

1) Так; 2) ні.

22. Метод прямої капіталізації оцінює вартість підприємства як поточну вартість окремих прогнозованих грошових потоків від експлуатації об'єкту протягом періоду володіння ним та від наступного його перепродажу.

1) Так; 2) ні.

23. Метод дисконтованого грошового потоку дозволяє моделювати зміни грошових потоків, відповідно у випадку їх нестабільності та можливості обґрунтованого прогнозування є найбільш доцільним.

1) Так; 2) ні.

24. У рамках ринкового підходу виділяють метод прямого порівняльного аналізу продаж та метод валового рентного мультиплікатора.

1) Так; 2) ні.

25. Експертні методи використовують для визначення величини поправок апарат математичної статистики та придатні лише для активних ринків нерухомості, щодо яких оцінювач має достатню для застосування статистичних інструментів інформаційну базу.

1) Так; 2) ні.

26. Валовий рентний мультиплікатор являє собою співвідношення ціни продажу до потенційного валового доходу або дійсного валового доходу.

1) Так; 2) ні.

27. Згідно з принципом субституції вартість активу повинна перевищувати ціну заміщення всіх його складових.

1) Так; 2) ні.

28. Використання методу оцінювання за відновною вартістю є виправданим, якщо балансова та ринкова вартість активів підприємства істотно не різняться.

1) Так; 2) ні.

29. Гудвіл – умовна вартість фірми, її ділової репутації, нематеріальний актив.

1) Так; 2) ні.

30. Вартість гудвілу враховує метод відновної вартості.

1) Так; 2) ні.

Типові приклади розв'язування задач

Задача 1. Дивіденди ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика» склали 6 %. Цінні папери ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика» продаються за ціною 90 грн за акцію. Прогнозують, що в майбутньому дивіденди будуть стабільно зростати на 2% щорічно. Визначити вартість активів підприємства.

Розв'язання

Визначимо дивіденди на наступний рік за формулою:

$$D_{\text{прогн}} = D \times (1 + i) = 6 \times (1 + 0,02) = 6,12 \text{ грн}, \quad (9.1)$$

де $D_{\text{прогн}}$ – прогнозована величина дивідендів;

D – відсоток наявних дивідендів.

i – величина стабільного зростання дивідендів.

Відповідно вартість активів складе:

$$V = \left(\frac{D_{\text{прогн}}}{V_A} + i \right) \times 100\% = \left(\frac{6,12}{90} + 0,02 \right) \times 100\% = 8,8\% , \quad (9.2)$$

де V_A – вартість акцій підприємства.

Задача 2. Акціонерний капітал підприємства має бета-коефіцієнт, рівний 1,3 %. Ринкова надбавка за ризик складає 5 %, а процентна ставка за відсутністю ризику – 3 %. За минулий рік компанія виплатила дивіденди в розмірі 15 грн. на акцію. Передбачається, що дивіденди будуть зростати щорічно на 5%. На сьогодні акції продаються за ціною 180 грн. Яка вартість акціонерного капіталу підприємства?

Розв'язання

Визначимо прибуток, який отримають із звичайних акцій на основі методу розрахунку, який використовують на ринку цінних паперів:

$$\text{CAPM}(R_a) = i + (\bar{R} - i) \times \beta_a = 3 + 1,3 \times 5 = 9,5\% , \quad (9.3)$$

де $\text{CAPM}(R_a)$ – очікувана інвестором рентабельність капітальних активів за умови ринкової рівноваги;

i – безризикова відсоткова ставка на ринку капіталів, %;

$\bar{R}$ – середня доходність ринкового портфеля інвестицій;

β_a – коефіцієнт чутливості активу до змін ринкової доходності.

Використаємо метод розрахунку приросту дивідендів. Очікувана величина дивіденда за формулою (9.1) рівна:

$$D_{\text{прогн}} = 15 \times (1 + 0,05) = 15,75 \text{ грн.}$$

Тоді очікуваний прибуток компанії за формулою (9.2) складе:

$$B = \left(\frac{15,75}{180} + 0,05 \right) \times 100\% = 13,75\%.$$

Знайдемо середньоарифметичну величину вартості активів:

$$\bar{B} = \frac{13,75 + 9,5}{2} = 11,63\%.$$

Задачі для самостійного розв'язування

Задача 3. Корпорація Apple Inc має бета-коефіцієнт, рівний 1,2. Ринкова надбавка за ризик складає 12%, а ставка при відсутності ризику – 7 %. За останній рік корпорація виплатила дивіденд у розмірі 25 грн. на акцію, їх зростання передбачається на рівні 5 %. На ринку ціна акцій складає 2900 грн. Визначити вартість акціонерного капіталу.

Задача 4. На основі даних попередньої задача визначимо середньозважену вартість капіталу з урахуванням податкового чинника. Співвідношення позики і активів ПАТ «Володарка» складає 50 %. Вартість позики до сплати податків – 11 %.

Задача 5. Визначити залишкову відновну вартість офісної будівлі, що має такі характеристики: площа 2500 м², побудована 15 років назад, час життя 30 років. Питомі витрати на будівництво такої ж споруди складають 20000 грн/ м².

Задача 6. Визначити вартість підприємства методом капіталізації його доходів, якщо:

- фактична та прогнозна структура капіталу підприємства становить 5 : 9;

- власний капітал – 530 тис. грн;

- позичковий капітал – 980 тис. грн;

- стабільний прогнозований обсяг чистого прибутку – 75 тис. грн;

- плата за користування позичковим капіталом – 13 % річних складає 95 тис. грн;

- інвестор готовий вкладати кошти в корпоративні права підприємства за мінімальної ставки дохідності в 15 %.

Тема 10 ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛІНГ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Розв'язання тестів даної теми передбачає ознайомлення студентів із такими питаннями:

1. Суть фінансового контролінгу.
2. Методи оперативного фінансового контролінгу.
3. Методи стратегічного фінансового контролінгу.

Тестові завдання для самоконтролю

1. SWOT–аналіз це – :

- 1) метод за яким порівнюються характеристики об'єкта і еталонного, кращого;
- 2) дослідження, спрямованні на визначення і оцінку сильних сторін підприємства;
- 3) дослідження, спрямованні на визначення і оцінку сильних сторін і слабких сторін підприємства, оцінку його можливостей та потенційних загроз;
- 4) немає правильного визначення.

2. Бенчмаркінг – це:

- 1) метод порівняння цінової політики;
- 2) метод оцінки фінансової стабільності;
- 3) метод, за яким порівнюються характеристики певного об'єкта і еталонного, кращого;
- 4) діагностика цілей та намірів найближчих конкурентів.

3. До методів оперативного фінансового контролінгу відносять:

- 1) бенчмаркінг;
- 2) SWOT–аналіз;
- 3) ABC–аналіз;
- 4) XYZ–аналіз.

4. До методів стратегічного фінансового контролінгу відносять:

- 1) система директ-костинг;
- 2) SWOT–аналіз;
- 3) ABC–аналіз;
- 4) СРІР.

5. Маржинальний прибуток – це:

- 1) те саме, що й звичайний прибуток підприємства до оподаткування;
- 2) показник, який характеризує частину чистої виручки, що спрямовується на покриття умовно змінних витрат;

- 3) прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після оподаткування;
  - 4) показник, який характеризує частину виручки, що спрямовується на заміщення умовно постійних витрат і формування прибутку від реалізації.
6. Дискримінантний аналіз :
- 1) є методом прогнозування фінансових результатів;
  - 2) використовується в процесі прогнозування банкрутства;
  - 3) використовується при розрахунку точки беззбитковості;
  - 4) є складовою АВС-аналізу.
7. АВС-аналіз застосовують при вирішенні таких основних завдань:
- 1) визначення перспективних напрямів розвитку;
  - 2) розрахунок суми покриття;
  - 3) прогнозування банкрутства;
  - 4) виявлення резервів зниження затрат сировини, матеріалів.
8. Обсяг продажу, за якого підприємство покриває витрати не отримуючи при цьому прибутку, – це:
- 1) фінансовий потенціал підприємства;
  - 2) точка беззбитковості;
  - 3) запас фінансової стійкості;
  - 4) фінансовий леверидж.
9. Запас фінансової стійкості визначається як різниця:
- 1) обсягу продажу і постійних витрат;
  - 2) обсягу продажу і маржинального доходу;
  - 3) обсягу продажу і порогу рентабельності;
  - 4) обсягу продажу і постійних витрат.
10. З наведених витрат до постійних не відноситься:
- 1) заробітна плата основних робітників;
  - 2) амортизація будівель цехів та заводоуправління;
  - 3) плата за оренду складу готової продукції;
  - 4) відсотки за кредит.
11. Величина маржинального доходу визначається шляхом додавання:
- 1) прибутку та змінних витрат;
  - 2) прибутку та постійних витрат;
  - 3) прибутку та доходу (виручки) від реалізації;
  - 4) постійних та змінних витрат.

12. Запаси підприємства відносяться до:

- 1) необоротних активів;
- 2) оборотних активів;
- 3) власного капіталу;
- 4) залученого капіталу.

13.3 наведених видів витрат підприємства до змінних належать витрати на:

- 1) утримання управління заводу;
- 2) страхування підприємства;
- 3) охорону підприємства;
- 4) напівфабрикати сторонніх підприємств.

14. Графік беззбитковості показує:

- 1) запас фінансової стійкості;
- 2) співвідношення постійних та змінних витрат;
- 3) рівень постійних та змінних витрат і величину доходу від продажу за різних обсягів діяльності підприємства;
- 4) величину доходу від продажу за різних обсягів діяльності підприємства.

15. Знижки, які пропонуються з метою прискорення процесу отримання платежів та які можна надати за швидку оплату рахунків, це :

- 1) функціональні знижки;
- 2) знижки за кількість;
- 3) знижки сконто;
- 4) спеціальні знижки.

16. Знижки, які надають при довготривалому співробітництві, це :

- 1) функціональні знижки;
- 2) знижки за вірність;
- 3) знижки сконто;
- 4) спеціальні знижки.

17. Відношення різниці між чистим прибутком і нарахованою амортизацією до суми довгострокових і поточних зобов'язань є коефіцієнтом:

- 1) Тафлера;
- 2) Бівера;
- 3) Спрінгейта;
- 4) Альтмана.

Оцініть правильність тверджень (так, ні).

18. Оперативний фінансовий контролінг передбачає формування та реалізацію системи обґрунтування, прийняття, виконання та контролю за виконанням оперативних фінансових рішень з метою досягнення поточних фінансових цілей.

1) Так; 2) ні.

19. Розвинутий директ-костинг заснований на використанні в обліку даних тільки про змінні витрати.

1) Так; 2) ні.

20. Точка беззбитковості являє собою такий обсяг діяльності підприємства, коли доходи дорівнюють витратам.

1) Так; 2) ні.

21. Беззбитковий обсяг виробництва – це обсяг виробництва продукції, якого підприємство може досягти в даний період часу, маючи реальну кількість виробничих ресурсів.

1) Так; 2) ні.

22. Основне призначення аналізу «витрати – обсяг – прибуток» полягає у можливості визначити значення кожної зі складових цього аналізу за умови внесення змін у діяльність підприємства.

1) Так; 2) ні.

23. ABC-аналіз полягає у виявленні та оцінці незначного числа кількісних величин, які є найціннішими та мають найбільшу питому вагу у загальній сукупності вартісних показників.

1) Так; 2) ні.

24. За ступенем свободи у проведенні аналізу ФВА поділяють на ФВА продуктів та ФВА процесів.

1) Так; 2) ні.

25. У PEST-аналізі виокремлюють чотири групи системних критеріїв оцінювання організації: економічний потенціал; конкурентні переваги; привабливість виду економічної діяльності; стабільність середовища.

1) Так; 2) ні.

26. Матриця SWOT-аналізу не містить остаточної інформації для прийняття управлінських рішень, але дає змогу впорядкувати процес аналізу наявної інформації з використанням власних думок та оцінок.

1) Так; 2) ні.

Типові приклади розв'язування задач

Задача 1. Використовуючи дані звітності ПАТ «Володарка» оцінити імовірність банкрутства підприємства за показниками Бівера.

Таблиця 10.1 – Вихідні дані, тис. грн.

Показник	Попередній рік	Звітний рік
Чистий прибуток(збиток)	-1326	7080
Амортизація	2093	2169
Власний капітал	15897	14969
Довгострокові зобов'язання	1500,5	1448
Поточні зобов'язання	4542	4830
Загальна величина капіталу	21939,5	21247
Оборотні активи	10218	13202
Необоротні активи	11721	8045

Розв'язання

Проведемо оцінювання імовірності банкрутства ПАТ «Володарка». З цією метою в першу чергу оцінимо імовірність банкрутства за показниками У. Бівера. За формулою (10.1) розрахуємо коефіцієнт Бівера:

$$Кб = \frac{ЧП - Ам}{ПЗ + ДЗ}, \quad (10.1)$$

де ЧП – чистий прибуток,

Ам – амортизація;

ПЗ – поточні зобов'язання;

ДЗ – довгострокові зобов'язання.

$$\text{Попередній рік: } Кб = \frac{-1326 - 2093}{1500,5 + 4542} = -0,57;$$

$$\text{Звітний рік: } Кб = \frac{4080 - 2169}{1448 + 4830} = 0,3.$$

Визначимо рентабельність активів за формулою (10.2):

$$Pa = \frac{ЧП}{А}, \quad (10.2)$$

де А – активи підприємства.

$$\text{Попередній рік: } Pa = \frac{-1326}{21939,5} \times 100\% = -6,04\%;$$

$$\text{Звітний рік: } Pa = \frac{4080}{21247} \times 100\% = 19,20\%.$$

Розрахуємо коефіцієнт фінансового левериджу за формулою (10.3):

$$K_{\text{фл}} = \frac{KЗ + ДЗ}{A}, \quad (10.3)$$

$$\text{Попередній рік: } K_{\text{фл}} = \frac{1500,5 + 4542}{21939,5} = 0,28;$$

$$\text{Звітний рік: } K_{\text{фл}} = \frac{1448 + 4830}{21247} = 0,3.$$

Коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом визначимо за формулою (10.4):

$$K_{\text{па}_{\text{чок}}} = \frac{BK - HA}{A}, \quad (10.4)$$

де BK – власний капітал підприємства;
HA – необоротні активи підприємства.

$$\text{Попередній рік: } K_{\text{па}_{\text{чок}}} = \frac{15897 - 11721}{21939,5} = 0,19;$$

$$\text{Звітний рік: } K_{\text{па}_{\text{чок}}} = \frac{14969 - 8045}{21247} = 0,33.$$

Розрахуємо коефіцієнт покриття за формулою (10.5):

$$K_{\text{п}} = \frac{OA}{ПЗ}, \quad (10.5)$$

де OA – оборотні активи підприємства;
ПЗ – поточні зобов'язання.

$$\text{Попередній рік: } K_{\text{п}} = \frac{10218}{4542} = 2,25;$$

$$\text{Звітний рік: } K_{\text{п}} = \frac{13202}{4830} = 2,73.$$

В таблиці 10.4 узагальнено значення показників на ПАТ «Володарка» та їх відповідність певному фінансовому стану підприємства згідно з методикою Бівера.

Таблиця 10.4 - Система показників діагностики банкрутства ПАТ «Володарка» за методикою У.Бівера

Показник	Попередній рік		Звітний рік	
	значення	результат	значення	результат
Коефіцієнт Бівера	-0,57	За 1 рік до банкрутства	0,30	за 5 років до банкрутства
Рентабельність активів	-6,04	за 1 рік до банкрутства	19,20	стійкий фінансовий стан
Фінансовий леверидж	0,28	стійкий фінансовий стан	0,30	стійкий фінансовий стан
Коефіцієнт покриття активів чистим оборотним капіталом	0,19	за 5 років до банкрутства	0,33	за 5 років до банкрутства
Коефіцієнт покриття	2,25	за 5 років до банкрутства	2,73	за 5 років до банкрутства

Задачі для самостійного розв'язування

Задача 2. Виконати рейтингову оцінку підприємств на підставі рівня показників їхнього фінансового стану, використовуючи метод еталонного підприємства.

Таблиця 10.3 - Вихідні дані для рейтингової оцінки

Показник	Номер підприємства			
	1	2	3	4
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,15	0,29	0,17	0,4
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,8	1	0,85	0,65
Коефіцієнт покриття	1,85	1,9	1,8	2,1
Коефіцієнт автономії	0,7	0,75	0,9	0,5
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,2	0,15	0,22	0,21

Задача 3. Визначити запас фінансової стійкості підприємства за даними, наведеними в таблиці

Таблиця 10.4 - Вихідні дані

Показник	попередній рік	звітний рік
Чистий дохід (виручка) від реалізації	31804,4	34942,7
Собівартість реалізованої продукції	25714,9	28363,4
Валовий прибуток	6089,5	6579,3
Умовно-постійні витрати	865,9	928,3
Умовно-змінні витрати	6140,8	6336,8
Маржинальний дохід	6955,4	7507,6

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

Аквізиція – це скупка корпоративних прав підприємства, у результаті чого покупець набуває контроль над чистими активами та діяльністю такого підприємства. Придбання може здійснюватися в обмін на передачу активів, прийняття покупцем на себе зобов'язань.

Акредитив – це зобов'язання банку виплатити постачальнику товару за рахунок замовника-покупця певну суму за умови, що постачальник надасть банку у встановлений термін документи, підтверджуючі виконання зобов'язань перед замовником.

Акція – цінний папір без установленого строку обігу, що засвідчує часткову участь у статутному капіталі акціонерного товариства, підтверджує членство в акціонерному товаристві та право на участь в управлінні ним, дає право його власникові на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна при ліквідації акціонерного товариства.

Асоційовані підприємства – це група суб'єктів господарювання - юридичних осіб, пов'язаних між собою відносинами економічної та/або організаційної залежності у формі участі в статутному капіталі та/або управлінні.

Асоціація – договірне об'єднання, створене з метою постійної координації господарської діяльності підприємств, що об'єдналися, шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання учасниками фінансових та матеріальних ресурсів для задоволення переважно господарських потреб учасників асоціації.

Баланс – звіт про фінансовий стан підприємства, що відображає на певну дату його активи, зобов'язання та власний капітал.

Банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Безготівкові розрахунки – грошові розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках в банках, коли гроші (кошти) списуються з рахунка платника (покупця) і переказуються на рахунок отримувача коштів (продавця).

Варант – різновид опціона на купівлю (опціон call), який випускається емітентом разом із власними привілейованими акціями чи облигаціями та надає його власникові право на придбання простих акцій чи облигацій даного емітента протягом певного періоду на заздалегідь узгоджених умовах.

Вартість бізнесу — це вартість діючого підприємства або вартість 100 % корпоративних прав у діловому підприємстві.

Виробничий кооператив – добровільне об'єднання громадян на засадах членства з метою спільної виробничої або іншої господарської діяльності, що базується на їх особистій трудовій участі та об'єднанні майнових пайових внесків, участі в управлінні підприємством та розподілі доходу між членами кооперативу відповідно до їх участі у його діяльності.

Власний капітал підприємства – це підсумок першого розділу пасиву балансу, тобто перевищення балансової вартості активів підприємства над його зобов'язаннями.

Галузь – сукупність підприємств, які випускають однорідну продукцію, використовують однотипну сировину та матеріали, характеризуються спільністю виробничо-господарської діяльності (технологічними процесами, складом обладнання, близьким складом та кваліфікацією кадрів) і конкурують за споживачів між собою.

Господарське об'єднання – об'єднання підприємств, утворене за ініціативою підприємств, незалежно від їх виду, які на добровільних засадах об'єднали свою господарську діяльність.

Дивіденд - частина чистого прибутку акціонерного товариства, що виплачується акціонеру з розрахунку на одну належну йому акцію певного типу та/або класу.

Дивідендна політика – діяльність підприємства, спрямована на забезпечення формування доходу власників його корпоративних прав.

Довгострокові зобов'язання – зобов'язання, що будуть погашені протягом строку, який перевищує 12 календарних місяців, або протягом строку, що перевищує операційний цикл, якщо він більший 12 календарних місяців.

Додатковий капітал – це сума приросту майна підприємства, яка виникла в результаті переоцінки (індексації), безоплатно одержаних необоротних активів та від емісійного доходу.

Дюрація – середньозважений період, протягом якого інвестор може амортизувати собівартість інвестиції, тобто отримати початкову суму фінансових вкладень.

Емісія акцій або облігацій підприємств – це сукупність дій емітента щодо здійснення підписки на акції або продажу облігацій.

Емісійний дохід (ажіо) – сума перевищення доходів, отриманих від емісії (випуску) власних акцій та інших корпоративних прав над номіналом таких акцій (інших корпоративних прав).

Зареєстрований (статутний, пайовий) капітал — сума вкладів власників підприємства в його активи за номінальною вартістю згідно із засновницькими документами.

Злиття – це об'єднання підприємств (шляхом створення нової юридичної особи або приєднання підприємств до головного підприємства), у результаті якого власники (акціонери) підприємств, що об'єднуються, здійснюватимуть контроль над усіма чистими активами об'єднаних підприємств з метою досягнення подальшого спільного розподілу ризиків і вигід від об'єднання. При цьому жодна із сторін не може бути визначена як покупець.

Інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект.

Інвестиційний проект — це сукупність заходів, які передбачають певні вкладення капіталу з метою отримання прибутку або соціального ефекту в майбутньому.

Іноземне підприємство – це унітарне або корпоративне підприємство, створене за законодавством України, що діє виключно на основі власності іноземців або іноземних юридичних осіб, або діюче підприємство, придбане повністю у власність цих осіб.

Комерційний кредит – форма кредиту, яка характеризує відносини позички між двома суб'єктами підприємництва, що виникають у результаті одержаних авансів у рахунок наступних поставок продукції (робіт, послуг) чи одержання товарів з відстрочкою платежів.

Консорціум – тимчасове статутне об'єднання підприємств для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети (реалізації цільових програм, науково-технічних, будівельних проектів тощо).

Контролінг – це спеціальна саморегулююча система методів та інструментів, яка спрямована на функціональну підтримку менеджменту підприємства і включає інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль і внутрішній консалтинг.

Корпоративні права – це права власності на частку (пай) у статутному капіталі юридичної особи, включаючи права на управління, отримання відповідної частки прибутку такої юридичної особи, а також частки активів у разі її ліквідації.

Корпорація – це договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів підприємств, що об'єдналися, з делегуванням ними окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації.

Кредитний скорінг – це процес оцінки позичальника банком або іншою кредитною організацією.

Кредитор – юридична та (або) фізична особа, яка має підтверджені належними документами грошові вимоги до боржника, в тому числі вимоги з виплати заробітної плати, зі сплати податків, інших обов'язкових платежів тощо.

Кредитоспроможність – наявність у потенційного позичальника передумов для отримання кредиту і здатність повернути його.

Лізинг – господарська операція полягає в отриманні суб'єктом підприємництва (лізингоодержувачем) необоротних активів (як нерухомого, так і рухомого майна) у довгострокову оренду з можливістю, як правило, викупу об'єкта лізингу по завершенні строку дії договору.

Міноритарії – акціонери, пакет акцій яких не дозволяє блокувати рішення з найважливіших питань на зборах акціонерів (від 5 % до 50 %).

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) – сума прибутку, яка реінвестована у підприємство (або сума непокритого збитку).

Номинальна вартість акцій (часток) – це та вартість, яка відображається в сертифікаті акцій (чи у свідоцтві учасника) та в умовах їх випуску і береться до уваги при визначенні кількості голосів на зборах та

реалізації інших прав власників.

Об'єднання підприємств – це господарська організація, утворена у складі двох або більше підприємств з метою координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних економічних та соціальних завдань.

Облігація – це цінний папір, що засвідчує внесення її власником грошей, що визначає відношення позики між власником облігації і емітентом, підтвержуюча зобов'язання емітента повернути власнику облігації її номінальну вартість в передбаченій умовами розміщення облігацій термін і виплатити доход по облігаціях, якщо інше не передбачене умовами розміщення.

Оптимізація дивідендної політики — це оптимізація співвідношення між прибутком, що виплачується у вигляді дивідендів, і тим, який реінвестується з метою максимізації доходів власників.

Перетворення — це спосіб реорганізації, який передбачає зміну форми власності або організаційно-правової форми юридичної особи без припинення господарської діяльності підприємства.

Підприємство колективної власності – корпоративне або унітарне підприємство, що діє на основі колективної власності засновника (засновників).

Підприємство об'єднання громадян, релігійної організації – це унітарне підприємство, засноване на власності об'єднання громадян (громадської організації, політичної партії) або власності релігійної організації для здійснення господарської діяльності з метою виконання їх статутних завдань.

Поділ – це спосіб реорганізації, за якого одна юридична особа припиняє свою діяльність, а на її базі створюється кілька нових підприємств, оформлених у вигляді самостійних юридичних осіб.

Поточні зобов'язання – це зобов'язання, що будуть погашені протягом операційного циклу або повинні бути погашені протягом 12 місяців з дати складання балансу.

Приватне підприємство – це підприємство, що діє на основі приватної власності одного або кількох громадян, іноземців, осіб без громадянства та його (їх) праці чи з використанням найманої праці.

Приватним є також підприємство, що діє на основі приватної власності суб'єкта господарювання - юридичної особи.

Приєднання – припинення діяльності одного підприємства як юридичної особи та передачу належних йому активів та пасивів (майнових прав та зобов'язань) до іншого підприємства (правонаступника).

Приховані резерви – це частина власного капіталу підприємства, яка жодним чином не відображена в його балансі, отже, обсяг власного капіталу в результаті формування прихованих резервів буде меншим, ніж це є насправді.

Резервний капітал – це сума резервів, сформованих за рахунок чистого прибутку в розмірах, установлених засновницькими документами підприємства та нормативними актами.

Реорганізація — це повна або часткова заміна власників корпоративних прав підприємства, зміна організаційно-правової форми організації бізнесу, ліквідація окремих структурних підрозділів або створення на базі одного підприємства кількох, наслідком чого є передача або прийняття його майна, коштів, прав та обов'язків правонаступником.

Ринковий курс – це вартість, за якою акції можуть купуватися і продаватися на біржах, позабіржових торговельно-інформаційних системах та позабіржовому ринку.

Роздільний баланс – це баланс підприємства, що реорганізується шляхом поділу чи виділення, на день припинення його діяльності, в якому окремими позиціями відображаються активи і пасиви, розподілені між ним і підприємствами- правонаступниками.

Рух грошових коштів – надходження і вибуття грошових коштів та їх еквівалентів.

Санаційний прибуток – це прибуток, який виникає внаслідок викупу підприємством власних корпоративних прав (акцій, часток) за курсом, нижчим за номінальну вартість цих прав (дизажію), в результаті їх безкоштовної передачі до анулювання, зниження номінальної вартості або при одержанні безповоротної фінансової допомоги від власників корпоративних прав, кредиторів та інших заінтересованих у санації підприємства осіб.

Стейкхолдер – це економічний діяч, який має інтерес у фірмі чи у деяких видах її діяльності, який не базується на претендуванні на чистий

доход.

Стратегія – це визначення основних довгострокових цілей та завдань підприємства, прийняття курсу дій і розподілу ресурсів, необхідних для досягнення поставлених цілей

Тезаврація прибутку – це спрямування його на формування власного капіталу підприємства з метою фінансування інвестиційної та операційної діяльності.

Факторинг – це операція, за якої відбувається купівля банком або спеціалізованою факторинговою компанією грошових вимог постачальника до покупця та їх інкасація за визначену винагороду.

Фермерське господарство – це форма підприємництва громадян з метою виробництва, переробки та реалізації товарної сільськогосподарської продукції.

Фінансові інвестиції – активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (процентів, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигід для інвестора.

Фінансовий кредит – це позичковий капітал, який надається банком-резидентом або нерезидентом, кваліфікованим як банківська установа згідно із законодавством країни перебування нерезидента, або резидентами і нерезидентами, які мають статус небанківських фінансових установ, у позичку юридичній або фізичній особі на визначений строк для цільового використання та під процент.

Фондова біржа – це організований інститут, який зосереджує попит і пропозицію цінних паперів, сприяє формуванню їх ринкового курсу.

Холдингова компанія – публічне акціонерне товариство, яке володіє, користується, а також розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств (крім пакетів акцій, що перебувають у державній власності).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: від 02.12.2010, № 2755-VI, редакція від 07.01.2016, підстава 903-19 // Законопроекти. / Упр. комп'ютериз. систем апарату Верховної Ради України. – 2003. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України [Електронний ресурс]: від 16.07.99 № 966-XIV зі змінами та доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/?nreg=996-14>. – Назва з екрана.

3. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. [Електронний ресурс] : затв. Наказом агентства з питань запобігання банкрутству 23.02.1998 № 22. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0214-98>. – Назва з екрана.

4. Витрати: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 [Електронний ресурс] : від 31.12.1999 № 318. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0027-00>. – Назва з екрана.

5. Дохід: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 15 [Електронний ресурс] : від 10.12.1999 р. № 290. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>. – Назва з екрана.

6. Загальні вимоги до фінансової звітності: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 [Електронний ресурс] : від 07.02.2013 № 73. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. – Назва з екрана.

7. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 25 [Електронний ресурс] : від 25.02.2000 № 39 зі змінами та доповненнями. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/?nreg=z0161-00>. – Назва з екрана.

8. Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями [Електронний ресурс] : Положення, затверджене постановою Правління НБУ від 25.01.2012 р., №23. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.

9. Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів № 616 від 14.07.2016. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1095-16>.

10. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. / Базилінська О. Я. – К. : ЦУЛ, 2009. – 328 с.
11. Ареф'єва О. В. Планування економічної безпеки підприємств / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко. – К. : Вид. Європ. ун-ту, 2004. – 170 с.
12. Довгалюк В. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Довгалюк. – Хмельницький : НВП "Евріка" ТОВ, 2003. – 156 с.
13. Дороніна М. С. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. посібн. / М. С. Дороніна, Л. С. Мартюшева, Д. А. Горовий. – Х. : Харк. держ. екон. ун-т., 2002. – 156 с.
14. Зянько В. В. Інноваційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення в умовах трансформаційних змін економіки України : монографія / Зянько В. В., Спіфанова І. Ю., Зянько В. В. – Вінниця : ВНТУ, 2015. – 168 с.
15. Зянько В. В. Фінансовий аналіз та звітність: практикум для студ. спец. "Менеджмент організацій" / В. В. Зянько, І. Ю. Спіфанова. – Вінницький національний технічний ун-т. – Вінниця : ВНТУ, 2008. – 83 с.
16. Кравчук О. М. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: Навч. посіб. / Кравчук О. М., Лещук В. П. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 504 с.
17. Філіна Г. І. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб. / Г. І. Філіна. - К.: ЦУЛ, 2009. - 320 с.
18. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. Конспект лекцій для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 0305 Економіка і підприємництво / Н.М. Штефан. – Д.: Національний гірничий університет, 2013. – 80 с.
19. G. Thomas Friedlob, Lydia Lancaster Folger Schleifer. Essentials of financial analysis. – John Wiley and Sons, 2003. – 234 p.
20. Steven M. Bragg. Financial analysis: a controller's guide. – John Wiley and Sons, 2007. – 399 p.
21. Financial Analysis, Planning and Forecasting: Theory and Application (Second Edition) / Alice C Lee, John C Lee, Cheng F Lee – World Scientific Publishers, Inc, forthcoming, 2004. – 1136 p.

Навчальне видання

**Джеджула В'ячеслав Васильович,
Єпіфанова Ірина Юріївна**

**ЗБІРНИК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ
ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З
ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ»**

Навчальний посібник

Оригінал-макет підготовлено І. Ю. Єпіфановою

Підписано до друку
Формат 29,7×42¹/₄. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний Ум. друк. арк.
Наклад прим. Зам. №

Вінницький національний технічний університет,
навчально-методичний відділ ВНТУ.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, к. 2201.
Тел. (0432) 59-87-36.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.

Віддруковано в Вінницькому національному технічному університеті
в комп'ютерному інформаційно-видавничому центрі.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, ГНК, к. 114.
Тел. (0432) 59-87-38.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.